

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNNASTA

***TAITEEN
EDISTÄMISKESKUS***

Esitys valtion taidetoimikuntajärjestelmän kehittämisestä

Taiteen keskustoimikunta 2009

SISÄLTÖ

YHTEENVETO KEHITTÄMISEHDOTUKSISTA	3
1. TAITEEN KESKUSTOIMIKUNNASTA TAITEEN EDISTÄMISKESKUKSEKSI	9
1.1. Kehittämistyön lähtökohdat	9
1.2. Vuoden 2008 taidehallinnon uudistukset	10
1.3. Uudistustyön tavoitteet 2009	10
1.4. Esitys Taiteen edistämiskeskukselta	11
2. TAITEEN EDISTÄMISTEHTÄVÄT	12
2.1. Taidetoimikuntalaitoksen nykyiset tehtävät	12
2.2. Taidepoliittinen strategia- ja ohjelmatyö sekä asiantuntijatehtävät	13
2.3. Tukipolitiikka	14
2.4. Hakuprosessi ja kriteerit	16
2.5. Kansainvälinen vuorovaikutus	17
2.6. Taiteilijaprofessorit ja akateemikot	19
2.7. Tutkimus- ja tilastointitoiminta sekä kirjasto	20
3. TAIDETOIMIKUNTALAITOKSEN UUDELLEENJÄRJESTELY	21
3.1. Toimivallan jako opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen välillä	21
3.2. Toimivallan jako Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen, valtion taidetoimikuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien välillä	22
3.2.1. Taiteen edistämiskeskuksen hallitus ja sen tehtävät	22
3.2.2. Valtion taidetoimikunnat ja niiden tehtävät	23
3.2.3. Alueelliset taidetoimikunnat ja niiden tehtävät	24
3.3. Taidetoimikuntien, erillislautakuntien ja jaostojen lukumäärä	26
3.4. Toimikuntien nimittäminen ja jaostojen asettaminen	28
3.5. Toimikuntien jäsenten lukumäärä	29
3.6. Toimikuntien puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot	30
3.7. Taiteen edistämiskeskuksessa käsiteltävien asioiden esittely ja valmistelu	30
3.8. Tiedotus ja verkkopalvelu	32
4. HALLINNON JÄRJESTÄMINEN	33
4.1. Nykytilanne	33
4.2. Taiteen edistämiskeskus ja sen hallitus	34
4.3. Hallintoviraston organisaatio	35
4.4. Resurssit	36
4.5. Tarvittavat säädösmuutokset	38
SAMMANDRAG AV UTVECKLINGSFÖRSLAGEN	40

YHTEENVETO KEHITTÄMISEHDOTUKSISTA

Kehitystyön keskeiset tavoitteet:

1. Taidetoimikuntalaitoksen vahvistaminen valtakunnallisena kokonaisuutena ja Taiteen edistämiskeskuksen perustaminen
2. Alueellisen taidehallinnon vahvistaminen ja yhteyksien kehittäminen alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa
3. Taidetoimikuntalaitoksen taidepoliittisen strategiatyön merkityksen korostaminen
4. Taidehallinnon päätöksenteon delegointi ja yksinkertaistaminen
5. Päätöksentekoprosessien avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen ja valmistelun tehostaminen
6. Hallintorakenteen virtaviivaistaminen ja selkeyttäminen

Ehdotukset:

1. Taiteen keskustoimikunta esittää, että taidetoimikuntalaitoksesta kehitetään opetusministeriön hallinnon alaan kuuluva ja opetusministeriön tulosohejauksessa toimiva itsenäistä päätöksentekoa harjoittava taidehallinnon keskeinen toimielin samaan tapaan kuin Suomen Akatemia tieteellisine toimikuntineen on tiedehallinnon keskuselin. Kysymyksessä ei ole uuden organisaation perustaminen vaan nykyisen taiteen keskustoimikunnan ja koko taidetoimikuntalaitoksen kehittäminen laajentamalla tehtäviä, lisäämällä itsenäisyyttä ja vahvistamalla hallintorakennetta.
2. Taiteen keskustoimikunta –nimestä esitetään luovuttavaksi kokonaan. Organisaation nimeksi taiteen keskustoimikunta ehdottaa Taiteen edistämiskeskus. Taiteen edistämiskeskukselle voidaan lisäksi ottaa käyttöön lyhenn nimi, esimerkiksi TAIKE.
3. Taiteen edistämiskeskuksen toimintaa ohjaa ja valvoo Taiteen edistämiskeskuksen hallitus, joka muodostetaan lähes samoin kuin nykyinen taiteen keskustoimikunta. Valtioneuvosto nimittää kolmivuotiskaudeksi hallituksen ja sille sen keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallitukseen kuuluu valtion taidetoimikuntien puheenjohtajien (9) lisäksi kuusi muuta jäsentä, joista kahden tulee edustaa alueellisia taidetoimikuntia. Lisäksi Taiteen edistämiskeskuksen ylijohtaja on virkansa puolesta hallituksen jäsen. Samat jäsenet voidaan nimittää korkeintaan kahdeksi peräkkäiseksi kaudeksi.
4. Valtion taidetoimikunnat (9) ja alueelliset toimikunnat (13) säilyvät keskeisenä osana Taiteen edistämiskeskuksen päätöksentekokoneistoa. Taiteen keskustoimikunta ei esitä uusien toimikuntien perustamista eikä vanhojen yhdistämistä. Taidekentän muutoksiin reagoidaan joustavasti asettamalla jaostoja, joille hallitus delegoi päätösvaltaa. Valtion taidetoimikuntien kokoonpanoa voidaan pienentää siten, että maksimikokoonpano on yhdeksän jäsentä nykyisen yhdentoista sijasta. Alueellisten taidetoimikuntien kokoonpano esitetään säilytettävän entisenlaisena.

5. Taiteen edistämiskeskuksen keskeisenä tehtävänä säilyy toimiminen valtion taidehallinnon asiantuntija- ja rahoittajaorganisaationa, jonka päätöksenteko perustuu vertaisarviointiin. Opetusministeriöstä siirretään operatiivisia tehtäviä, valtionavustusten ja muiden määrärahojen jakoja enenevässä määrin Taiteen edistämiskeskukselle. Taiteen keskustoimikunta esittää, että edistämiskeskuksen päätettäviksi siirretään opetusministeriöstä esimerkiksi avustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille, avustukset kansainväliseen yhteistyöhön, ylimääräiset taiteilijaeläkkeet, taidejärjestöjen toiminta-avustukset, tanssin aluekeskusten, lastenkulttuurikeskusten sekä valtionosuutta saavien taidelaitosten harkinnanvaraiset avustukset, valtionosuusteattereiden ja vapaan kentän väliset yhteishankkeet ym. vastaavat avustukset. Niissä avustuspäätöksissä, joita ei siirretä Taiteen edistämiskeskukselle, tulee edellyttää Taiteen edistämiskeskuksen lausuntoa. Valtion taidelaitosten tuet ja lakisääteiset valtionosuudet jäisivät edelleen opetusministeriön päätettäviksi.
6. Taidetoimikuntalaitoksen panosta taidepoliittisessa strategia- ja ohjelmatyössä sekä taidehallinnon asiantuntijaroolia esitetään vahvistettaviksi. Opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen yhteistyötä taidepoliittisessa kehittämisessä tulee lisätä.
7. Kehittämisohjelmien laatiminen ja sellaisten hankkeiden edistäminen, joissa pilotoidaan uusia toimintamuotoja ja yhteistyötä, muodostavat jatkossa yhden tärkeän toimintamuodon taidehallinnolle. Tehtävä kuuluu sekä edistämiskeskuksen hallitukselle ja kullekin valtion taidetoimikunnalle oman taiteen alansa edistäjinä että alueellisille toimikunnille toimialueensa taide- ja kulttuurielämän kehittäjinä. Tämä edellyttää yhteydenpidon lisäämistä taiteen ja kulttuurin kenttään, taide- ja kulttuurialan järjestöihin ja yhteisöihin valtakunnallisesti ja alueellisesti. Taidepoliittista asiantuntijuutta ja kehittämisstrategioita tulee kehittää yhteistyössä taiteen kentän kanssa muun muassa järjestämällä avoimia keskusteluja ja seminaareja. Taiteen edistämiskeskuksen on luotava tilaisuuksia, joissa voidaan hyödyntää taiteen akateemikkojen ja taiteilijaprofessorien asiantuntemusta ja painoarvoa.
8. Osana laajempaa kulttuuripoliittikkaa taiteen edistämiseen liittyy Taiteen edistämiskeskuksen monia toimia esimerkiksi saavutettavuuden, lastenkulttuurin, monikulttuurisuuden ja taiteen soveltavan käytön edistäjänä. Taiteilijoiden tiedon ja taidon hyödyntäminen tällä alueella tulee olla tärkeä osa elinkeino-, työllisyys- ja innovaatiopoliittikkaa sekä luovan talouden strategioita.
9. Taiteessa ja yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten seuraaminen ja huomioonottaminen vaatii Taiteen edistämiskeskukselta herkkyyttä ja joustavuutta. Yksi merkittävä muutos on monikulttuurisuuden lisääntyminen Suomessa. Demograafinen muutos heijastuu väistämättä muutoksina suomalaiseen kulttuuriin ja taide-elämään. Tämä edellyttää kulttuuripoliittista tutkimustyötä ja painopisteiden uudelleen arviointia. Tavoitteita voidaan toteuttaa esimerkiksi perustamalla erityinen monikulttuurisuusasiantuntijan tehtävä ja vahvistamalla monikulttuurisuusjaoston toimintaa.
10. Opetusministeriön tulosoikeuksien lisäksi uuden kolmivuotiskauden alkaessa Taiteen edistämiskeskuksen hallitus, valtion taidetoimikunnat sekä alueelliset taidetoimikunnat määrittelevät strategiat ja painopisteet, jotka ohjaavat avustuspolitiikkaa ja omaa toimintaa. Johtoajatuksena tulee olla painopisteiden ja linjausten avoimuutta ja läpinäkyvyyttä korostava julkisuusperiaate.

11. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien ydintehtävänä on taiteilijoiden työskentelyedellytysten turvaaminen ja muu taiteen tukeminen. Avustuspolitiikka tulee säilymään toiminnan keskiössä. Vuoden 2008 lopulla taiteen keskustoimikunnassa toteutettiin laaja tukimuotojen uudistus siten, että hakijan status (yksityishenkilö / yhteisö) toimii hakemisperustana aiemman avustusnimikkeisiin perustuneen haun sijaan. Sen toimivuutta on seurattava ja tarvittaessa joustavuutta lisättävä. Avustusmuodoissa on edelleen kehitettävää. Tärkeänä nähdään mm. mahdollisuus monivuotisten toiminta-avustusten myöntämiseen yhteisöille budjettiehdolla. Monivuotisiin avustuksiin tulee liittyä tulosohjaus ja seuranta. Varsinaisten hakuprosessien osalta tilanne tulee koko toimikuntalaitoksen osalta muuttumaan sähköisen haun voimaantullessa vuonna 2010.
12. Taiteen edistämiskeskuksen päätöksenteko perustuu taidekentän asiantuntemukseen ja vertaisarviointiin. Vertaisarvioinnissa kriteerejä ja perusteluja on hankalampi määritellä kuin mitattavissa olevia ja muodollisiin seikkoihin perustuvia kriteerejä. Jäsenten vaihtuvuus ja päättävän elimen riittävän suuri kokoonpano, väljä ikäjakauma ja alueellinen kattavuus lisäävät päätöksenteon luotettavuutta. Sen lisäksi on tietoisesti kiinnitettävä huomiota hakijoiden tasapuoliseen kohteluun, pidettävä huolta jääviyssäännösten noudattamisesta, laadittava päätöksentekoa tukevat kriteerit ja huolehdittava päätösten riittävästä perustelusta. Taiteen keskustoimikunta asettaa työryhmän laatimaan selkeät hakuohjeet ja päätösten pohjana olevat muodolliset yleiskriteerit sekä yksityisten henkilöiden että yhteisöjen avustuksille.
13. Taiteen edistämiskeskuksen kaikissa päätöksentekoeleimissä siirrytään esittelykäytäntöön. Taiteen edistämiskeskuksen hallituksessa esittelijänä toimii keskuksen ylijohtaja tai käsittelyssä olevan asian mukaisen yksikön johtaja tai tulosalueen päällikkö, valtion taidetoimikunnissa toimikunnan sihteeri ja alueellisissa taidetoimikunnissa pääsihteeri tai suunnittelija. Apuraha- ja avustusasiat sekä niihin rinnastettavissa olevat vertaisarviointia edellyttävät asiat valmistellaan työjaostossa. Alueellisissa taidetoimikunnissa käytetään valmisteluun työjaoston sijaan asiantuntijatyöryhmää/ryhmiä. Sihteeri esittelee työjaoston tai -ryhmän valmistelemat päätösesitykset toimikunnalle.
14. Taiteen edistämiskeskuksen viestinnästä laaditaan kokonaisvaltainen suunnitelma. Viestinnän tulee tukea organisaation strategisten tavoitteiden toteutusta, toimikuntien työskentelyä sekä ilmentää koko organisaation asenteita ja arvoja päätöksenteon läpinäkyvyydestä ja avoimuudesta. Suunnitelmassa on otettava huomioon, että jo vuoden 2010 syksyllä tulee olla käytössä sähköisen asioinnin verkkopalvelujen kanssa integroidut uudistetut kotisivut.
15. Yksi nykyisenkin taiteen keskustoimikunnan tehtävistä on edistää Suomen taiteen tunnetuksi tekemistä ulkomailla sekä kansainvälistä vuorovaikutusta taiteen alalla. Tässä tehtävässä taiteen keskustoimikunnan lisäksi valtion taidetoimikunnilla on vastuu oman taiteenalanansa kansainvälisyyden kehittämisestä ja alueellisilla toimikunnilla kansainvälisen toiminnan edistämisestä omalla toimialueellaan. Tätä edistämistehtävää on vahvistettava ja lisättävä matka-apurahoihin ja taidekentän kansainvälisen yhteistyön hankkeisiin suunnattavia resursseja Taiteen edistämiskeskuksessa, taidetoimikunnissa ja alueellisissa taidetoimikunnissa. Lisäksi Taiteen edistämiskeskuksen omaa kansainvälistä yhteistyötä on kehitettävä ja sen hyödyntämistä esimerkiksi seminaaritoiminnalla parannettava.

16. Tutkimus- ja tilastointityö kytketään kiinteämmin osaksi strategista taidepoliittista suunnittelua Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen ohjaukseen. Yhteistyötä ja tilaustutkimustoimintaa kehitetään yhdessä kulttuuri- ja taidepoliittista tutkimusta toteuttavien laitosten ja korkeakoulujen kanssa. Kirjastotoiminnan tarpeellisuutta ja ylläpitoa julkisena kirjastona Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä tulee selvittää.
17. Vuonna 2008 alueelliset taidetoimikunnat siirrettiin taiteen keskustoimikunnan yhteyteen; tällöin myös niiden tulosohtaus ja määrärahojen allokointi siirtyi opetusministeriöltä taiteen keskustoimikunnalle. Alueellisilla taidetoimikunnilla on keskeinen rooli taiteen edistämisessä omalla toimialueellaan. Ne ovat taiteen asiantuntija- ja rahoituselimiä, joiden keinoja ovat mm. apurahojen ja avustusten jakaminen, lausuntojen ja selvitysten antaminen sekä läänintaiteilijoiden palkkaaminen. Tätä tehtävää ei ole tarkoitus muuttaa, ainoastaan vahvistaa toimikuntien mahdollisuuksia hoitaa tehtävänsä, lisätä niiden resursseja ja kehittää toimivallan jakoa ja yhteistyötä Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen, taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien kesken.
18. Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevan aluehallinnon kokonaisuudistuksen vaikutusta alueelliseen toimintaan esitetään erikseen selvitettäväksi. Tavoitteeksi on asetettava alueellisten taidetoimikuntien aseman vahvistaminen valtion aluehallinnossa. Alueellisen taiteen edistämisen edellytykset on turvattava laajalla alueellisella yhteistyöllä, jossa alueellisella taidetoimikunnalla on keskeinen alueellisen taide- ja kulttuuritoiminnan kokoava ja yhteistyötä lisäävä rooli. Yhteistyö voidaan käynnistää esimerkiksi perustamalla alan toimijoita kokoava neuvottelukunta, mahdolliset yhteiset tila- tai muut resurssit voivat joissakin tapauksissa tulla kyseeseen. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan joka tapauksessa lisäresursseja.
19. Opetusministeriön tulossopimuksilla ja tulosohtauksella kehitetään valtakunnallista työnjakoa taiteen, taidealojen, koulutuksen ja luovan elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Opetusministeriö selvittää valtion muun aluehallinnon, maakunnan liittojen sekä alueellisten taidetoimikuntien työnjakoa ja yhteistyömahdollisuuksia. Alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on edistää laaja-alaista yhteistyötä alueellisten viranomaisten, kuntien sekä erityisesti taiteen ja kulttuurin aluekeskusten sekä muiden taiteen ja kulttuurin alueellisten toimijoiden kanssa.
20. Läänintaiteilijat ovat alueellisten taidetoimikuntien tukipolitiikkaa toteuttavia toimijoita. Läänintaiteilijan valitsee edelleen alueellinen taidetoimikunta, mutta työsuhteen solmitaan vastaisuudessa Taiteen edistämiskeskuksen kanssa. Muutos ei vaikuta läänintaiteilijoiden ohjaukseen, joka säilyy nykyisellään. Läänintaiteilijuuudessa tulee säilyttää taiteilijalähtöisyys. Samalla on pyrittävä kehittämään erilaisia yhteistyön muotoja ja kokeiluja muiden alueellisten taidetoimikuntien tai alueen muiden toimijoiden kanssa.
21. Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten nimitys tulee säilyttää opetusministeriössä kuitenkin siten, että valtioneuvosto nimittää puheenjohtajat taiteen edistämiskeskuksen hallituksen ja valtion taidetoimikuntien jäsenten nimittämisen yhteydessä. Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten nimitysoikeus siirrettiin lääninhallituksilta opetusministeriölle alueuudistuksen myötä vuonna 2008. Parhaillaan kuitenkin eduskunnan käsittelyssä olevassa valtion aluehallinnon uudistushankkeessa esitetään toimikuntien jäsenten nimitysvallan siirtoa opetusministeriöltä maakunnan liittoihin. Taiteen keskustoimikunta vastustaa tätä esitystä jyrkästi. Toimikuntajärjestelmän yhtenäisyyden kannalta on suotavaa, että nimitykset tekee yksi taho. Saman kannan on

ottanut sivistysvaliokunta lausunnossaan 25.9. todetessaan, että *taidehallinnon asiantuntijuuteen perustuva luottamushenkilöjärjestelmä on kokonaisuus, jonka työ vaarantuu murentamalla sen yhtenäisyys ja eriyttämällä jäsenten nimityskäytännöt.*

22. Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimii kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahalautakunta ja kuvataiteen näyttöapurahalautakunta, joista on säädetty erillisillä laeilla. Opetusministeriö selvittää näiden apurahajärjestelmien kehittämistä. Myös tulevaisuudessa ne on syytä säilyttää Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä.
23. Taiteen keskustoimikunnan asettamia avustus- ja rahoituspäätöksiä tekeviä jaostoja ovat tällä hetkellä kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden kirjastoapurahajaosto, säveltaiteen kirjastoapurahajaosto, lastenkulttuuri-, mediataide-, monikulttuurisuus-, residenssi- ja sirkustaidejaostot. Jaostomallin etuna on sen joustavuus: taidekentän muutoksiin voidaan reagoida nopealla syklillä ilman säädösmuutoksia. Taiteen edistämiskeskuksen hallitus päättää oman kautensa puiteissa tarvitsemiensa jaostojen perustamisesta. Taiteen keskustoimikunta esittää kuitenkin harkittavaksi säveltaiteen kirjastoapurahojen siirtämistä säveltaidetoimikunnan päätettäväksi ja kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden kirjastoapurahajaoston toimenkuvaa laajennettavaksi kattamaan myös kyseisten alojen muun tuen. Jaostojen jäseniä ei pidä nimittää kahta kolmivuosikautta pidemmäksi yhtäjaksoiseksi ajaksi. Lisäksi Taiteen keskustoimikunta esittää, että tulevaisuuden jaostoja asettaessaan keskustoimikunta tai Taiteen edistämiskeskuksen hallitus hyödyntäisi valtion taidetoimikuntien ehdokasasettelussa opetusministeriölle esitettyjen henkilöiden listaa.
24. Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimii lisäksi valtion taideteostoimikunta, jonka tehtävänä on hankkia taidetta valtion julkisiin rakennuksiin. Valtion taideteostoimikunta esitetään siirrettäväksi valtion taidemuseon yhteyteen.
25. Taidetoimikunnissa ja lautakunnissa noudatettavat palkkiokäytännöt vahvistaa opetusministeriö valtiovarainministeriön kokouspalkkioista antaman suosituksen (VM 18/01 /2008) pohjalta. Taiteen keskustoimikunnan jäsenille maksettu kuukausikorvaus on pysynyt samana 90 -luvulta saakka. Se tulee korottaa reaaliarvoltaan nykytasolle ja maksaa edistämiskeskuksen hallituksen jäsenten lisäksi myös alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajille. Edistämiskeskuksen hallituksen luottamustoimiselle puheenjohtajalle tulee maksaa vuosipalkkio. Lisäksi opetusministeriön tulee selvittää edellytykset ansiomenetyksen korvaamiseen tai työn määrää paremmin vastaavien palkkioiden maksuun taidetoimikuntien jäsenille.
26. Taiteen edistämiskeskuksessa on hallintovirasto, joka hoitaa keskuksen hallintoa ja vastaa keskukselle kuuluvien asioiden valmistelusta sekä päätösten esittelystä ja toimeenpanosta. Hallintovirastoon kuuluu valtakunnallisen hallintotoimiston lisäksi kolmetoista aluetoimistoa.
27. Taiteen edistämiskeskuksen ja sen hallintoviraston esimiehenä toimii virkaan viranhakumenettelyllä määrääjäksi (3+3vuotta) nimitetty ylijohtaja. Vastaavasti kuin Suomen Akatemiassa ja muissa valtion laitoksissa myös Taiteen edistämiskeskuksen ylijohtaja kuuluu jäsenenä edistämiskeskuksen hallitukseen. Hän ei kuitenkaan toimi sen puheenjohtajana vaan valtioneuvosto nimittää luottamustoimisen puheenjohtajan viraston henkilökunnan ulkopuolelta kuten muissakin valtion laitoksissa.
28. Hallintoviraston tehtävät jakaantuvat kahteen yksikköön: taiteen edistämisen yksikköön ja hallintoyksikköön. Taiteen edistämisen yksikön esimiehenä on yksikön johtaja

(entinen pääsihteerin virka), joka toimii myös Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen sihteerinä ja esittelijänä koko yksikön toimialaa koskevissa asioissa. Hallintoyksikön päällikkönä toimii hallintojohtaja.

29. Taiteen edistämisen yksikkö jakaantuu kolmeen tulosalueeseen: valtakunnallinen taiteenedistämisen tulosalue, alueellinen taiteenedistämisen tulosalue sekä tutkimustoiminnan tulosalue. Kunkin tulosalueen esimiehenä on ao. tulosalueen päällikön virkaan valittu tai tehtävään määrätty viranhaltija.
30. Hallintoyksikkö vastaa edistämiskeskuksen yleishallinnosta, henkilöstö- ja taloushallinnosta, tietopalvelusta ja tietohallinnosta. Myös aluetoimistojen henkilöstöhallinnon tehtävät hoidetaan tässä yksikössä.
31. Henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävien vähentyessä aluetoimistoista vapautuu niiden henkilöstöresurssia taidepoliittisiin kehittämis- ja suunnittelutehtäviin. Viranhaltijoita rekrytoitaessa muutetaan osastosihteerien nimikkeitä suunnittelijoiksi.
32. Taiteen edistämiskeskukselle tulee osoittaa valtionavustustehtävien siirtojen ja lisääntyvien yleishallinnon tehtävien edellyttämät vastaavat henkilöstö- ja määräraharesurssit sekä tarvittavat tilat. Resurssien tarkempi mitoitus ja tarve selvitetään erikseen yhteistyössä Taiteen keskustoimikunnan ja opetusministeriön kanssa uudistuksen valmistelun yhteydessä.
33. Resurssitarpeeseen tuo oman näkökulmansa valtion tuottavuusohjelmassa taiteen keskustoimikunnalle asetettu kahdentoista henkilötyövuoden vähennystavoite vuoteen 2015 mennessä. Tähän liittyen taiteen keskustoimikunta esittää selvitettäväksi taiteilijaprofessorin virkojen muuttamisen tietyn siirtymäajan kuluessa vastaavan suuruiseksi taiteilijaprofessorin apurahoiksi.
34. Valtionhallinnon alueellistamisohjelmaan liittyen on parhaillaan käynnissä opetusministeriön selvitystyö Taiteen keskustoimikunnan Helsingissä sijaitsevan toimipisteen (23 henkilöä) mahdollisesta alueellistamisesta. Taiteen keskustoimikunta katsoo, että alueellistamisessa tarkastellut vaihtoehdot näiden toimintojen siirtämisestä Tampereelle tai Jyväskylään eivät ole mahdollisia. Erityisesti tähän vaikuttaa toiminnan kannalta keskeisten sidosryhmien, ennen muuta opetusministeriön, taiteenalojen valtakunnallisten järjestöjen, valtion taidetoimikuntien asiakaskunnan enemmistön sekä keskeisten valtakunnallisten taidelaitosten sijaitseminen pääkaupunkiseudulla. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että virastolla on jo nykyisellään 13 eri puolilla Suomea sijaitsevaa alueellista toimistoa, joissa työskentelee yhteensä 31 hallintovirkamiestä ja 49 työsuhhteista läänintaiteilijaa.
35. Esitys Taiteen edistämiskeskuksen perustamisesta edellyttää uutta organisaatiota koskevan lain antamista tai muutoksia lakiin ja asetukseen taiteen edistämisen järjestelystä sekä eräisiin muihin lakeihin ja asetuksiin samoin kuin taiteen keskustoimikunnan vahvistamaan työjärjestykseen. Taiteen keskustoimikunta ehdottaa, että opetusministeriössä valmistellaan esitys Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi laiksi ja asetukseksi sekä muut tarvittavat lakimuutokset.

1. TAITEEN KESKUSTOIMIKUNNASTA TAITEEN EDISTÄMISKESKUKSEKSI

1.1. Kehittämistyön lähtökohdat

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallinin aloitteesta puheenjohtaja Berndt Arell käynnisti vuoden 2009 alussa taiteen keskustoimikunnan hallinnon kehittämistyön, jossa tarkasteltavaksi otettiin koko taidetoimikuntajärjestelmä, sen rakenne, toiminta ja asema valtionhallinnossa.

Keskeisen lähtökohdan taiteen keskustoimikunnan kehittämiseksi muodostaa opetusministeriön valmisteleva kulttuuripolitiikan strategia vuoteen 2020 (OPM 2009:12). Strategiassa on tarkasteltu kulttuurin ja kulttuuripolitiikan merkitystä yhteiskunnassa, kulttuuripolitiikan toimintaympäristömuutoksia, kulttuuripolitiikan kehittämisen tavoitetta sekä esitetty yleiset kulttuuripolitiikan kehittämisen suuntaviivat, joiden toteuttamiseen myös taidehallinnon on omalta osaltaan kyettävä. Kulttuuripolitiikan strategiassa 2020 todetaan:

” Opetusministeriö selkeyttää kulttuurihallinnon rakennetta ja toimintatapoja toimialan eri osa-alueilla. Samalla selvitetään, mitkä toimialan hallinnolliset tehtävät voidaan delegoida muille viranomaisille tai asiantuntijatahoille.

Taidehallinnossa valtion taidetoimikuntalaitosta vahvistetaan valtakunnallisena kokonaisuutena. Taiteen keskustoimikunnasta tehdään taide- ja kulttuuripolitiikan kehittämiskeskus. Lisäksi selvitetään, millaisin järjestelyin Taiteen keskustoimikunta ottaa hoitaakseen nykyistä enemmän taiteen ja kulttuurin päätöksentekotehtäviä. Taiteen akateemikkojen ja taiteilijaprofessorien roolia vahvistetaan kulttuuripolitiikan asiantuntijoina.

Alueellisten taidetoimikuntien ja muiden alueellisten kulttuuritoimijoiden verkostoitumista ja yhteyttä muuhun alueelliseen kehittämistoimintaan vahvistetaan yhteistyössä uusien valtion aluehallintoviranomaisten sekä maakunnan liittojen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.”

Taiteen keskustoimikunnan itse toteamat toiminnan kehittämisen tarpeet ovat yhdensuuntaisia opetusministeriön kulttuuripolitiikan strategian tavoitteiden kanssa. Tämä antaa hyvän lähtökohdan taidehallinnon kehittämistyöhön ja tarvittavien säädösmuutosten valmistelulle.

Uusi kehittämistyö käynnistettiin puheenjohtaja Arellin johdolla helmikuussa 2009 keskustoimikunnan seminaarilla, jossa käytiin läpi aiempien uudistamista käsitelleiden muistioiden toteutumattomia toimenpide-ehdotuksia ja keskusteltiin niiden ajankohtaisuudesta ja kehittämismahdollisuuksista sekä sovittiin jatkotyöskentelystä ja menettelytavoista. Kehittämistyö päätettiin tehdä käyttäen hyväksi taiteen keskustoimikunnan omaa asiantuntemusta ja asiaa onkin käsitelty sen kaikissa kuluvan vuoden kokouksissa. Alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajat ja pääsihteerit osallistuivat kehittämistyöhön Hämeenlinnassa pidetyssä seminaarissa maaliskuussa. Lisäksi alueelliset taidetoimikunnat ovat antaneet esitysluonnoksesta lausuntonsa ennen lopullista esitystä. Hallinnon kehittämisestä on kuultu myös hallintotoimiston henkilökuntaa.

Tausta-aineistona uudistustyössä on käytetty aiempia kannanottoja ja selvityksiä, kuten *Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta* (2003:20), taidehallinnosta vuonna 2004 laadittu kansainvälinen arviointiraportti (2004:3) sekä erityisesti vuonna 2005 tehty laajat selvitykset *Valtion taidetoimikuntalaitoksen kehittämisestä* (2005:40) ja *Alueellisen taidehallinnon uudistamisesta* (2005:41). Mainituissa selvityksissä käydään kattavasti läpi mm. taidetoimikuntalaitoksen historiaa, toimintaa, hallinnollista asemaa ja rahoitusinstrumentteja ja esitetään kehittämisehdotuksia. Useat muistioissa esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat yhä

ajankohtaisia ja tulevat uudelleen käsitellyiksi tässä esityksessä. Pertti Palttilan selvitystyö Alueellinen taiteen edistäminen (OPM 2009:9) on myös antanut virikkeitä kehittämistyöhön.

Useassa yhteydessä on todettu, että taidetoimikuntalaitosta koskeva terminologia kaipaa selkeyttämistä. Taiteen keskustoimikunta –nimitys on käytännössä laajentunut lain ja asetuksen tarkoittamasta toimikuntien yhteiselimestä, jonka muodostavat valtion taidetoimikuntien puheenjohtajat ja valtioneuvoston nimittämät kuusi muuta jäsentä, tarkoittamaan toisinaan taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuutta, toisinaan taiteen keskustoimikunnan hallintotoimistoa. On usein vaikea tulkita mitä näistä kolmesta tarkoitetaan.

Tässä esityksessä pyritään terminologian suhteen mahdollisimman suureen selkeyteen.

1.2. Vuoden 2008 taidehallinnon uudistukset

Vuoden 2008 alusta astui voimaan pitkään valmisteltu alueellisen taidehallinnon uudistus, joka merkitsi alueellisen taidehallinnon liittämistä taiteen keskustoimikunnan yhteyteen hallinnollisesti. Tämän uudistuksen jälkeen Taiteen keskustoimikunta, joka luottamuselinten osalta on aina ollut valtakunnallinen, laajeni myös hallinnollisena yksikkönä koko Suomen kattavaksi: Helsingissä sijaitsevan Maneesikadun toimipisteen lisäksi yksikkö sai 13 eri puolilla Suomea sijaitsevaa alueellista toimipistettä, joissa kussakin työskentelee 2-3 hallintovirkamiestä sekä 3-5 alueellisiin taidetoimikuntiin työsuhteessa olevaa läänintaiteilijaa.

Osin opetusministeriön, osin lääninhallitusten alaisuudessa olleet alueelliset taidetoimikunnat olivat vuosien saatossa eriytyneet hallinnollisissa käytännöissään. Yksi toteutetun uudistuksen tavoite olikin tämän kaksoisohjauksen aiheuttamien ristiriitojen poistaminen.

Taiteen edistämisen osalta haasteena oli järjestää uudelle pohjalle alueellisten taidetoimikuntien tulosohtaus, kun se siirtyi opetusministeriön vastuulta taiteen keskustoimikunnalle. Hallinnon osalta haasteena oli yksikön yleishallinnon laajentaminen aluetasolle. Toimialoiltaan ja alueelliselta sijainniltaan hyvin monipuolisesta päätöksentekokoneistosta on pyritty luomaan riittävässä määrin yhtenäisesti toimiva organisaatio, mutta samalla on kuitenkin otettu huomioon luottamuselinten asema itsenäistä päätösvaltaa käyttävinä viranomaisina. Toiminnan ja hallinnon tarkemmasta järjestämisestä päätettiin taiteen keskustoimikunnan helmikuussa 2008 hyväksymässä työjärjestyksessä. Uuden organisaation käytäntöjä on siten voitu hyödyntää ja vakiinnuttaa vasta runsaan vuoden ajan.

Samana vuonna toteutettiin laaja taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien tukimuotojen uudistus, ns. SIKE-uudistus. Uudistukset eivät koskeneet alueellisten taidetoimikuntien tukimuotoja.

1.3. Uudistustyön tavoitteet 2009

Nyt käynnistetty kehittämistyö voidaan nähdä toisaalta jatkotoimina pääpiirteissään hyvin toimivan uuden organisaation hallinnon järjestämiseksi entistä tarkoituksenmukaisemmaksi ja tehokkaammaksi ja toisaalta taiteen edistämisen toimielinten, menettelytapojen ja välineiden kehittämiseksi tukemaan entistä paremmin sujuvaa päätöksentekoa, asiakkaiden tarpeita ja hallinnon läpinäkyvyyttä.

Tästä näkökulmasta otettiin nyt tehdyn kehittämistyön lähtökohdaksi taidetoimikuntalaitoksen kaikkien osa-alueiden tarkastelu. Keskusteluissa käytiin kautta linjan läpi organisaation keskeiset toiminnot ja rakenteet: vertaisarviointiin perustuva toimikuntatyö ja luottamuselinjärjestelmä, taiteen edistämiseen liittyvät käytännöt, hallintoa koskeva virkatyö sekä hallintorakenne.-

Kehittämistyössä taiteen edistämisen osalta keskityttiin selvittämään päätöksenteon delegointia ministeriön, nykyisen taiteen keskustoimikunnan, taidetoimikuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien välillä. Valtionavustusten hakukäytäntöjä, kriteereitä ja perusteluita tarkasteltiin ennen muuta sujuvamman toimikuntatyön, päätöksenteon läpinäkyvyyden ja paremman asiakaspalvelun näkökulmasta. Tarkempaan käsittelyyn otettiin muun muassa toimikuntien, lautakuntien ja jaostojen rakenteet: kokoonpano, lukumäärä, nimittämiskäytännöt ja toimikuntatyön palkkiomallit. Tässä yhteydessä selvitettiin, millaisia malleja löytyy vastaavista organisaatioista esimerkiksi Ruotsista ja Iso-Britanniasta sekä Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta. Toimikunnissa käsiteltävien asioiden esittely- ja valmistelumenettelystä keskusteltiin laajasti ja selvitettiin millaisia malleja valtionhallinnon eri aloilla käytetään. Hallintomallin uudistamisessa on tarkasteltu ja vertailtu mm. Suomen Akatemiaa vertaisarviointia päätöksissään hyödyntävänä organisaationa.

Opetusministeriön strateginen linjaus vahvistaa taidetoimikuntalaitosta valtakunnallisena kokonaisuutena, tehdä taiteen keskustoimikunnasta opetusministeriön alainen taide- ja kulttuuripolitiikan kehittämiskeskus ja siirtää nykyistä useampia taiteen ja kulttuurin päätöksentekotehtäviä taidetoimikuntalaitokselle saa nykyisen taiteen keskustoimikunnan täyden tuen. Taiteen keskustoimikunta pitää myös tärkeänä, että samalla kun kehitetään taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien keskinäistä yhteyttä vahvistetaan alueellisten taidetoimikuntien roolia alueensa kehittäjänä ja yhteyttä muuhun alueelliseen kehittämistoimintaan. Uudet tehtävät vaativat lisäresursseja talouden, henkilöstön ja tilojen osalta sekä hallintorakenteen selkeyttämistä ja virtaviivaistamista.

1.4. Esitys Taiteen edistämiskeskuksesta

Taiteen keskustoimikunta esittää, että taidetoimikuntalaitoksesta kehitetään opetusministeriön hallinnon alaan kuuluva ja opetusministeriön tulosoikeudessa toimiva itsenäistä päätöksentekoa harjoittava taidehallinnon keskuselin samaan tapaan kuin Suomen Akatemia tieteellisine toimikuntineen on tiedehallinnon keskuselin. Kysymyksessä ei ole uuden viraston perustaminen vaan nykyisen taiteen keskustoimikunnan ja koko taidetoimikuntalaitoksen kehittäminen laajentamalla tehtäviä, lisäämällä itsenäisyyttä ja vahvistamalla hallintorakennetta.

Viraston nimeksi taiteen keskustoimikunta ehdottaa Taiteen edistämiskeskus. Sen toimintaa valvoisi ja johtaisi Taiteen edistämiskeskuksen hallitus, joka muodostettaisiin samoin kuin nykyinen taiteen keskustoimikunta. Taiteen keskustoimikunta –nimestä esitetään luovuttavaksi kokonaan. Valtion taidetoimikunnat ja alueelliset toimikunnat säilyisivät keskeisenä osana Taiteen edistämiskeskuksen päätöksentekokoneistoa. Käytännön hallintotehtäviä hoitaisivat Taiteen edistämiskeskuksen hallintotoimisto ja alueellisten taidetoimikuntien toimistot eli Taiteen edistämiskeskuksen aluetoimistot.

Taiteen edistämiskeskukselle voidaan lisäksi ottaa käyttöön lyhenn nimi, esimerkiksi TAIKE.

Tämä esitys edellyttää muutoksia lakiin ja asetukseen taiteen edistämisen järjestelyistä sekä eräisiin muihin lakeihin ja asetuksiin samoin kuin taiteen keskustoimikunnan vahvistamaan työjärjestykseen.

Taiteen keskustoimikunta ehdottaa, että opetusministeriössä valmistellaan esitys Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi laiksi, joka sisältäisi perussäännökset Taiteen edistämiskeskuksen tehtävistä, hallinnosta, organisaatiosta ja päätöksentekolimistä: hallituksesta, valtion taidetoimikunnasta, alueellisista taidetoimikunnista ja erillislautakunnista. Lisäksi asetuksen tasolla säädettäisiin tehtävistä tarkemmin sen mukaan, mitä tehtäviä opetusministeriöstä siirrettäisiin Taiteen edistämiskeskukselle. Jäljempänä on luonnosteltu Taiteen edistämiskeskuksen tehtäviä ja

luvussa kolme myös erikseen Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien osalta.

Kehitystyön keskeiset tavoitteet:

- Taidetoimikuntalaitoksen vahvistaminen valtakunnallisena kokonaisuutena ja Taiteen edistämiskeskuksen perustaminen
 - Alueellisen taidehallinnon vahvistaminen ja yhteyksien kehittäminen alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa
 - Taidetoimikuntalaitoksen taidepoliittisen strategiatyön merkityksen korostaminen
 - Taidehallinnon päätöksenteon delegointi ja yksinkertaistaminen
 - Päätöksentekoprosessien avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen ja valmistelun tehostaminen
 - Hallintorakenteen virtaviivaistaminen ja selkeyttäminen
- **Taidetoimikuntalaitoksesta muodostetaan opetusministeriön hallinnonalalla toimiva Taiteen edistämiskeskus, joka toimii valtion taidehallinnon keskuselimenä.**
 - **Opetusministeriössä valmistellaan laki ja asetus Taiteen edistämiskesuksesta.**

2. TAITEEN EDISTÄMISTEHTÄVÄT

2.1. Taidetoimikuntalaitoksen nykyiset tehtävät

Laki taiteen edistämisen järjestelystä (328/1967) määrittelee taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien tehtävät seuraavasti:

”Valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta, toimia valtion asiantuntijaeliminä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella niille annetaan.

Alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Toimikunta voi sen käytettäviksi osoitettujen määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia.”

Tarkemmat säännökset tehtävistä on annettu asetuksella, joka listaa taiteen keskustoimikunnalle kolmetoistakohtaisen, valtion taidetoimikunnille yksitoistakohtaisen ja alueellisille taidetoimikunnille kymmenkohtaisen tehtäväluettelon. Nämä yksityiskohtaiset listat voidaan tiivistää taidepoliittisiin asiantuntijatehtäviin, apurahojen ja avustusten jakoon, tutkimus- ja julkaisutoimintaan sekä Suomen taiteen kansainvälisyyden edistämiseen.

2.2. Taidepoliittinen strategia- ja ohjelmatyö sekä asiantuntijatehtävät

Taiteen keskustoimikunnan työssä ovat tukipolitiikan rinnalle viime vuosikymmenenä vahvasti nousseet taiteen edistämisen muut muodot, näkyvimpänä taidepoliittinen ohjelmatyö. Vuonna 1998 hyväksyttiin valtioneuvostossa ensimmäinen valtakunnallinen taidepolitiikkaohjelma (Suomen arkkitehtuuripolitiikka). Ajatus ohjelman laatimisesta lähti valtion rakennustaidetoimikunnalta ja ohjelman seuranta siirrettiinkin myöhemmin (2002) toimikunnan vastuulle. Vuosikymmenen aikana on syntynyt myös sekä kunnallisia että maakunnallisia arkkitehtuuripoliittisia ohjelmia ja suunnitteilla on uusi valtakunnallinen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma.

2000-luvulla taidepolitiikka ja erityisesti ohjelmatyö on ollut yhä voimakkaammin osa taidetoimikuntien toimintaa. Taiteen keskustoimikunta oli vuonna 2003 mukana laatimassa ehdotusta valtioneuvoston periaatepäätökseksi taide- ja taiteilijapoliittisesta ohjelmasta (TAO). Ohjelma on suurelta osin yhä ajankohtainen. Työn alla on laaja visuaalisten taiteenalojen taidepoliittinen ohjelma ja tanssitaiteen strategia. Molemmissa ohjelmatöissä valtion taidetoimikunnat ovat aktiivisia toimijoita. Opetusministeriössä valmisteilla on muun muassa selonteko kulttuurin tulevaisuudesta, jonka tekijät hyödyntävät taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien asiantuntemusta järjestämällä keskustelutilaisuuksia taidetoimikuntien kokousten yhteydessä.

Taiteen keskustoimikunta on opetusministeriön keskeinen taidepoliittinen asiantuntijaelin. Tätä asiantuntijaroolia on syytä vahvistaa, kun taidetoimikuntalaitoksesta tehdään Taiteen edistämiskeskus. On tärkeää selkeyttää opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen työnjakoa ja lisätä yhteistyötä taidepoliittisessa kehittämisessä. Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen tai taidetoimikuntien edustajia tulee olla mukana opetusministeriön strategiaa taidepoliittisia linjauksia valmistelevissa elimissä.

Lausunnonantajana taiteen keskustoimikunnalla on jo nykyisellään tärkeä rooli, mutta monia tärkeitä kulttuuri- ja taidepoliittisia päätöksiä tehdään ilman taiteen keskustoimikunnan myötävaikutusta. Esimerkkeinä päätöksistä, joista nykyisellään ei pyydetä edes taidetoimikuntien lausuntoa, mainittakoon harkinnanvaraiset avustukset valtiosuutta saaville taidelaitoksille, valtiosuusteattereiden ja vapaan kentän väliset yhteishankkeet, tanssin aluekeskusten ja lastenkulttuuriverkoston tuki. Opetusministeriön kulttuuripoliittisen strategiaan viitaten näiden tukimuotojen päätöksenteko sopisi siirrettäväksi Taiteen edistämiskeskukseen, kuten tekstissä myöhemmin esitetään.

Taiteen edistämiskeskuksen tulee olla taide- ja kulttuuripolitiikan keskiössä ja osallistua vahvasti taide- ja kulttuuripolitiikan strategisten linjausten laadintaan ja ohjelmatyöhön. Kehittämishojelmien laatiminen ja sellaisten hankkeiden edistäminen, joissa pilotoidaan uusia toimintamuotoja ja yhteistyötä, muodostavat jatkossa yhden tärkeän toimintamuodon taidehallinnolle. Tämä tehtävä kuuluu sekä edistämiskeskuksen hallitukselle että kullekin valtion taidetoimikunnalle oman taiteen alansa edistäjinä että alueellisille toimikunnille toimialueensa taide- ja kulttuurielämän kehittäjinä. Tämä edellyttää yhteydenpidon lisäämistä taiteen ja kulttuurin kenttään, taide- ja kulttuurialan järjestöihin ja yhteisöihin, sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Taidepoliittista asiantuntijuutta ja kehittämisstrategioita tulee kehittää yhteistyössä taiteen kentän kanssa muun muassa järjestämällä avoimia keskusteluja ja seminaareja.

Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen sekä valtion ja alueellisten taidetoimikuntien tulee myös seurata, miten ohjelmia toteutetaan ja osallistua tarvittaessa kriittisestäkin kulttuuripoliittiseen keskusteluun. Osana laajempaa kulttuuripolitiikkaa taiteen edistämiseen liittyy Taiteen edistämiskeskuksen monia toimia esimerkiksi saavutettavuuden, lastenkulttuurin, monikulttuurisuuden ja taiteen soveltavan käytön edistäjänä. Taiteilijoiden tiedon ja taidon hyödyntäminen tällä alueella tulee olla tärkeä osa elinkeino-, työllisyys- ja innovaatiopolitiikkaa

sekä luovan talouden strategioita. Luovien alojen elinkeinopolitiikan ja työllisyyden edistäminen on noussut yhä keskeisemmäksi taidepolitiikassa.

Ottaen huomioon tulosohjauksessa opetusministeriön kanssa sovitut linjaukset ja painopisteet Taiteen edistämiskeskuksen hallitus määrittelee uuden kolmivuotiskauden alkaessa strategiat ja painopisteet, jotka ohjaavat avustuspolitiikkaa ja keskuksen muuta toimintaa. Näitä linjauksia valtion taidetoimikunnat ja alueelliset taidetoimikunnat voivat täydentää omien strategisten tavoitteidensa pohjalta. Johtoajatuksena tulee olla painopisteiden ja linjausten avoimuutta ja läpinäkyvyyttä korostava julkisuusperiaate.

Taiteessa ja yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten seuraaminen ja huomioon ottaminen vaatii Taiteen edistämiskeskukselta herkkyyttä ja joustavuutta. Yksi merkittävä muutos on monikulttuurisuuden lisääntyminen Suomessa. Tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 2025 joka neljäs helsinkiläinen on siirtolaistaustainen ja maahanmuuttajien osuus väestöstä tulee kasvamaan myös maakunnissa. Tätä silmällä pitäen tulee valtion kulttuuripolitiikan linjauksissa myös näkyä tuleva demograafinen muutos, mikä tuo muutoksia suomalaiseen kulttuuriin ja taide-elämään. Tämä edellyttää kulttuuripoliittista tutkimusta ja selkeitä painopisteitä. Tavoitteita voidaan toteuttaa esimerkiksi perustamalla erityinen monikulttuurisuusasiantuntijan tehtävä ja vahvistamalla monikulttuurisuusjaoston toimintaa.

Alueellisten taidetoimikuntien taiteen edistämistyössä on keskeisenä muotona erilaiset hankkeet. Alueelliset taidetoimikunnat ovat mukana monenlaisissa yhteistyöhankkeissa alueen muiden toimijoiden kanssa rahoittajina tai aktiivisina toimijoina, usein läänintaiteilijoiden työn kautta. Hankkeita koordinoidaan muun muassa kuntien kulttuuritoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä koulujen kanssa. Lisäksi tehdään yhteistyötä alueellisten taidelaitosten ja -keskusten kanssa. Vuonna 2008 hankkeita oli alueilla yhteensä yli 200 ja näistä 70 % toteutettiin eri yhteistyötahojen kanssa. Kesällä 2009 on aloitettu Art hub -hanke, jonka tarkoituksena on kehittää alueellisille taidetoimikunnille toimintamalleja luovien alojen elinkeinojen edistämiseksi ja luovien alojen toimijoiden työllistämiseksi.

- **Taiteen edistämiskeskuksen hallituksella tulee olla keskeinen tehtävä strategisten kehittämissuunnitelmien sekä uusien toimintamallien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.**
- **Taiteen edistämiskeskukselta tulee pyytää lausunnot niistä valtionavustuspäätöksistä, joita ei siirretä keskuksen päätettäväksi.**
- **Taiteen edistämiskeskuksen roolia taide- ja kulttuuripoliittisena asiantuntijana terävöitetään lisäämällä osallistumista taidepolitiikkaan ohjelmatyöhön, seminaaritoimintaan sekä julkiseen taide- ja kulttuuripoliittiseen keskusteluun.**
- **Taidepolitiikkaan kehittämistyöhön suunnattuja resursseja tulee kasvattaa.**
- **Taiteen edistämiskeskuksen yhteyteen perustetaan monikulttuurisuusasiantuntijan virka.**

2.3. Tukipolitiikka

Taidetoimikuntalaitoksen eri tehtävistä näkyvin, työläin ja aikaa vievin on sen rooli valtion apurahoja ja avustuksia myöntävänä viranomaisena. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien ydintehtävänä on taiteilijoiden työskentelyedellytysten turvaaminen ja muu taiteen tukeminen. Taidetoimikuntalaitoksen toiminnassa on koko sen olemassaolon ajan painotettu avustuspolitiikkaa vahvemmin kuin muita edistämistoimia, ja se tulee jatkossakin säilymään toiminnan keskiössä.

Taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat, alueelliset taidetoimikunnat, eräät taiteen keskustoimikunnan jaostot ja keskustoimikunnan yhteydessä toimivat erilliset lautakunnat jakavat vuosittain merkittävän määrän työskentelyapurahoja taiteilijoille ja erilaista toimintatukea taiteen alan yhteisöille ja työryhmille. Vielä vuonna 2008 valtion taidetoimikunnilla oli lähes 40 eri apuraha- ja avustusnimikettä. Vuoden 2008 lopulla taiteen keskustoimikunnassa toteutettiin laaja tukimuotojen uudistus siten, että hakijan status (yksityishenkilö / yhteisö) toimii hakemisperustana aiemman avustusnimikkeisiin perustuneen haun sijaan. Varsinaisten hakuprosessien osalta tilanne tulee koko toimikuntalaitoksen osalta muuttumaan edelleen nykyisestä sähköisen haun voimaantullessa vuonna 2010.

Nykyisin valtion taidetoimikunnilta haettavat tukimuodot käsittävät 1) yksityisten/työryhmien projektituen eli kohdeapurahat ja matka-apurahat, 2) yksityisten taiteilijoiden työskentelyapurahat, 3) yhteisöjen erityisavustukset, 4) yhteisöjen toiminta-avustukset. Itse hakuprosessia selkeytettiin siirtämällä yksityisten ja yhteisöjen hakuajat eri kuukausille (syys- ja lokakuulle, paitsi taiteilijoiden työskentelyapurahat maaliskuussa) ja haku on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain kerran vuodessa. Myös alueelliset taidetoimikunnat ovat siirtymässä pääosin yhtenäiseen hakukäytäntöön.

Kansainvälisen toiminnan tuessa joustavuuden varmistaminen on välttämätöntä – kansainvälisen toiminnan hanke- ja matkatuissa on kyettävä jatkuvaan hakuun. Myös muiden tukimuotojen kohdalla on seurattava riittääkö yksi hakukerta vuodessa. Hakuaikojen toimivuutta ajatellen on pyrittävä mahdollisimman joustavaan käytäntöön.

Taidetoimikuntalaitoksen avustusmuodoissa on selkeästi kehitettävää. Yhteisöjen toiminta-avustusten kohdalla yksivuotinen tuki koetaan joillakin taiteenaloilla riittämättömäksi. Useissa Euroopan maissa ns. vapaan kentän ryhmille myönnetään useampivuotisia tukia, jotka perustuvat toiminnan laadulliseen arviointiin. Ammattilaistaiteilijoiden ja laajemmin taiteen kentän kehittymisen kannalta on tärkeää voida sitoutua tukemaan taiteilijoiden toimintaa pitkäjänteisesti useamman vuoden ajaksi. Taiteilijoiden monivuotisten työskentelyapurahojen osalta niin jo tehdäänkin. Opetusministeriöllä on myös käytössään useampivuotisia harkinnanvaraisia tukia, esimerkiksi budjettiehdolla tehdyt päätökset tanssin aluekeskuksille ja lastenkulttuurikeskuksille. Vastaava käytäntö tulee tehdä mahdolliseksi myös taidetoimikuntalaitokselle. Monivuotiset avustukset yhteisöille edellyttävät paitsi budjettiehtoa myös tulohajusta ja valvontaa; niihin pitää liittyä tavoitteita, joiden toteutumista seurataan vuosiraportin ja tarvittaessa oikaistaan päätöstä monivuotisesta tuesta. Tulohajauksesta vastaa avustuksen myöntävä taho. Monivuotisia hankeavustuksia yhteisöille tarvitaan myös pilottiluonteiseen toimintaan, joka palvelee taiteenalan strategista kehittämistä.

Taiteen soveltava käyttö on viime aikoina noussut yhä voimakkaammin esiin ja Taiteen edistämiskeskuksen tulee vastaisuudessa kehittää tähän liittyvää toimintaansa myös tukipolitiikassa. Soveltavan taiteen rahoituksessa sektorirajat ylittävä yhteistyö on keskeistä. Sen lisäksi on tarpeellista, että Taiteen edistämiskeskuksen tukijärjestelmissä soveltava taide eri muodoissaan näkyisi myös taidetoimikuntien avustuspolitiikassa.

Valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien avustuspolitiikka on joiltakin osin päällekkäistä. Työnjakoa koskevia linjauksia ei ole tehty ja käytännössä rajanveto onkin vaikeaa. Työnjakoa koskevat linjaukset edellyttävät tiedonvaihdon tehostamista. Sen edellytykset paranevat ratkaisevasti, kun taidetoimikuntien jäsenet saavat apuraha-anomukset käsiteltäväkseen sähköisessä muodossa. Yhteistyötä ja keskinäistä vuorovaikutusta avustuspolitiikassa tulee kehittää myös siten, että sekä alueelliset että valtion taidetoimikunnat

pyytävät tarvittaessa lausuntoja toisiltaan. Myös joidenkin määrärahojen siirtoa (esim. osa kulttuuritapahtumista) alueellisille taidetoimikunnille tulee selvittää.

Suomessa taiteen autonomialla on aina ollut vahva asema yhteiskunnassa. Myös valtionhallinnossa taiteen kentän asiantuntemuksella ja sitä kautta vertaisarviointiin perustuvalla päätöksenteolla on ollut oma erityinen roolinsa. Vertaisarvioinnissa kriteerejä ja perusteluja on huomattavasti hankalampi määritellä kuin puhtaasti mitattavissa olevia ja muodollisiin seikkoihin perustuvia kriteerejä. Jäsenten vaihtuvuus ja päättävän elimen riittävän suuri kokoonpano, väljä ikäjakauma ja alueellinen kattavuus lisäävät päätöksenteon luotettavuutta. Sen lisäksi on tietoisesti kiinnitettävä huomiota hakijoiden tasapuoliseen kohteluun, pidettävä huolta jääviyssäännösten noudattamisesta, laadittava päätöksentekoa tukevat kriteerit ja huolehdittava päätösten riittävästä perustelusta.

- **Taiteen edistämiskeskuksella tulee olla mahdollisuus yhteisöjen monivuotisten toiminta-avustusten myöntämiseen budjettiehdolla. Monivuotisiin avustuksiin tulee liittyä tulosohjaus ja seuranta.**
- **Alueellisten ja valtion taidetoimikuntien yhteistyötä ja keskinäistä vuorovaikutusta tulee vahvistaa ja tiedonvaihtoa lisätä mm. lausuntopyyntöillä puolin ja toisin.**
- **Alueellisten ja valtion taidetoimikuntien työnjakoa koskevia linjauksia tulee tarkistaa ja siinä yhteydessä selvittää myös mahdollisia määrärahojen siirtoja.**

2.4. Hakuprosessi ja kriteerit

Nyky-yhteiskunnassa edellytetään prosessien avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja valtionhallinnon on vastattava omalta osaltaan haasteeseen. Hakuprosessin johdonmukainen kuvaus hakuilmoituksesta päätöksen vastaanottamiseen on selkeä viesti avoimuudesta. Toimintojen kuvaus auttaa ymmärtämään laajemmin sekä Taiteen edistämiskeskusta valtionapuviranomaisena että sen toimintaa apurahoja jakavana luottamustoimiseen päätöksentekoon pohjautuvana organisaationa. Oman kokonaisuutensa muodostavat erillishaut erityisryhmille ja erityistavoitteiden toteuttamiseksi.

Hakijajäystävällisyyttä ja avoimuutta ajatellen tulee yleiset hakuohjeet uudistaa ja yhtenäistää koko taidetoimikuntalaitoksen osalta. Tähän liittyen tulee tarkastella myös muiden kuin suomen- ja ruotsinkielisten hakulomakkeiden ja -ohjeiden tarvetta.

Hakuprosessiin liittyvien yleisten, muodollisten arviointikriteerien laatiminen helpottaa ja selkeyttää hakijoiden tilannetta, mutta kriteerit ja niistä nouseva perusteluaineisto ovat toimiva työkalu myös päätösten tekijöille. Esimerkkejä on alustavasti kartoitettu ja selkeitä malleja löytyy mm. Suomen Akatemialta ja Pohjoismaiden kulttuurirahastosta. Ruotsin järjestelmä vastaa näiltä osin pitkälti Suomen nykyistä mallia. Arts Council of England ja Scottish Arts Council ovat kirjanneet verkkosivuilleen hyvinkin kattavat ja perinpohjaiset prosessikuvaukset kriteereineen, mutta niiden soveltaminen Suomen taidehallintoon sellaisenaan ei ole mahdollista, vaan vaatii laajempaa tarkastelua ja selvitystä.

Taiteen keskustoimikunta aikoo asettaa päätöksenteon kriteerien ja perustelujen laatimista varten erillisen työryhmän, joka aloittaa työn vielä syksyn 2009 aikana, jotta vuodelle 2010 asetettava taiteen keskustoimikunta tai Taiteen edistämiskeskuksen hallitus voi ne hyväksyä keväällä 2010.

Avustuskriteerit ja päätösten perustelut laaditaan erikseen yksityishenkilöille myönnettäviin apurahoihin ja yhteisöjen tukimuodoille. Yksityisten hakijoiden päätöksiin ei vastaisuudessa voida antaa yksilöityjä perusteluja. Yleisiä päätösperusteluja tulee kuitenkin kehittää ja laatia niitä koskevat linjaukset. Kriteerejä ja päätösperusteluja laadittaessa otetaan huomioon taiteenalojen ominaispiirteet. Taidemaailman muuttuessa myös kriteerejä täytyy voida tarkistaa aika ajoin.

- **Taiteen keskustoimikunta asettaa työryhmän laatimaan sekä yksityisille että yhteisöille suunnattujen avustusten hakuohjeet ja päätöksenteon yleiskriteerit sekä ohjeet päätösten perusteluille.**
- **Avustuspolitiikkaan, hakuohjeisiin ja kriteereihin liittyvää tiedotusta on lisättävä.**

2.5. Kansainvälinen vuorovaikutus

Asetuksen mukaan yksi taiteen keskustoimikunnan tehtävistä on edistää Suomen taiteen tunnetuksi tekemistä ulkomailla sekä kansainvälistä vuorovaikutusta taiteen alalla. Tässä tehtävässä taiteen keskustoimikunnan lisäksi valtion taidetoimikunnilla on vastuu oman taiteenalanansa kansainvälisyyden edistämisestä ja alueellisilla toimikunnilla kansainvälisen toiminnan kehittämisestä omalla toimialueellaan.

Taiteilijoiden ja taideyhteisöjen kansainvälisen vuorovaikutuksen edistäminen ei ole ollut taidetoimikuntalaitoksen toiminnan ja prioriteettien keskiössä. Taidetoimikuntalaitoksen käytettävissä olevat resurssit eivät ole mahdollistaneet nykyistä laajempaa kansainvälistä toimintaa ja verkostoitumista. Taiteen keskustoimikunnan ainoat puhtaasti kansainväliseen yhteistyöhön tarkoitetut tukimuodot vuoteen 2009 asti ovat olleet taiteilijoiden ja taiteen asiantuntijoiden matka-apurahat, toimintatuki taiteilijaresidensseille ja apurahat residensseihin valituille taiteilijoille. Syksyllä 2009 taiteen keskustoimikunta sai pienehkön määrärahan jaettavaksi EU- ja Pohjoismaisen yhteistyön matka-apurahoihin ja muuhun kansainväliseen hankeyhteistyöhön yksityishenkilöille, työryhmille ja ensimmäistä kertaa yhteisöille. On tärkeää, että tämä määräraha kasvaa jatkossa.

Valtion taidetoimikunnilla ei ole erillistä kansainväliseen yhteistyöhön tarkoitettua apurahamuotoa. Myös alueellisten taidetoimikuntien kansainvälisen yhteistyön tukimahdollisuudet ovat aliresursoituja.

Yksitoista kolmestatoista alueellisesta taidetoimikunnasta on hankkinut oman alueensa taiteilijoiden käyttöön asunnon tai asuntoja ulkomailta. Tätä taiteilijatuon muotoa pitää edelleen kehittää. Lisäksi eräät alueelliset taidetoimikunnat ovat jo vuosia olleet aktiivisia yhteistyökumppaneita alueen kansainvälisissä hankkeissa. Pohjoisessa Suomessa erityispiirre ja painopistealue on Barentsin euroarktisen alueen yhteistyö. Yhtenä tavoitteena on Pohjoisen kulttuurisen ulottuvuuden sekä EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön kulttuurinen osatoteuttaminen. Toiminta on kuitenkin aluetoimijoiden resurssien varassa. Monet aluetaidetoimikunnat ovat lähteneet mukaan Euroopan sosiaalirahastosta, EU:n naapurisuusohjelmista, maaseudun kehittämisohjelmista tai kulttuuriohjelmista rahoitettaviin hankkeisiin. Tätä yhteistyötä tulee kannustaa ja siihen kohdistaa lisäresursseja.

Opetusministeriö painottaa strategiassaan suomalaisen taiteen viennin kehittämistä ja on viime aikoina lisännyt viennin kehittämistukia. Sen sijaan muut kansainvälisen yhteistyön määrärahat opetusministeriön budjetissa ovat pienentyneet esimerkiksi kymmenen vuoden takaisesta. Terveen kehityksen mukaista ei ole panostaa vain vientiin. Elämme globaalissa maailmassa, jossa taide ei tunne rajoja eikä niitä pidä rakentaa myöskään avustuspolitiikalla. Taide tarvitsee

kansainvälistä vuorovaikutusta kehittyäkseen. Tarvitaan taiteilijoille mahdollisuuksia saada vaikutteita kansainvälisistä taiteen virtauksista, tarvitaan taiteen tuontia ulkomailta ja tukea taiteilijoiden ulkomaisiin työskentelymahdollisuuksiin ja alan yhteisöjen kansainvälisiin yhteishankkeisiin. Samalla kysymys liittyy monikulttuurisuuden voimistumiseen Suomessa ja sen asettamiin haasteisiin kulttuuripolitiikalle ja taidehallinnon toiminnalle. Monikulttuurisuuteen liittyvät asiat eivät ole muusta toiminnasta erillisiä, vaan linkittyvät erityisesti juuri kansainvälisyyttä koskeviin kysymyksiin. Kansainvälistä vuorovaikutusta tuleekin edistää yhteistyössä monikulttuurisuusasiantuntijan ja monikulttuurisuusjaoston kanssa.

Suomalaisen taiteen viennin yksi keskeisiä hidasteita kaikilla taiteen aloilla on, että taiteilijaryhmät ja yhteisöt saavat monien muiden maiden taiteilijoihin verrattuna vain vähän tai eivät lainkaan tukea matkakuluihin ulkomaille. Ulkomaisille festivaaleille ja taiteenalan tuottajille on paljon kalliimpaa tilata ohjelmistoonsa suomalainen teos kuin jonkin muun maan tuotanto, jonka vientiä tuetaan omasta maasta käsin. Kansainvälistymistä tulee voida tukea entistä tehokkaammin ja tuki suunnata matkakulujen ohella myös muihin kuluihin. Hakuaikojen tulee olla joustavia.

Jotta Taiteen edistämiskeskus voisi jatkossa hoitaa asetuksessa sille määritettävää tehtävää taiteen kentän kansainvälisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja Suomen taiteen kansainvälisen tunnettuuden edistämiseksi, on määrärahoja kansainvälisen vuorovaikutuksen kehittämiseen lisättävä merkittävästi.

Kansainvälisen toiminnan painotuksia ohjaavat osaltaan opetusministeriön strategiset linjaukset, jotka välittyvät tulosohjauksen kautta taiteen keskustoimikunnan toimintaan. Taiteen edistämiskeskuksella tulee olla selkeä vastuu kansainvälisyyden edistämisestä taiteessa sekä taidehallinnossa. Toimintaa on mahdollista kehittää ja linjata resursoimalla lisää, terävöittämällä koordinoitua ja selkeyttämällä tehtäviä eri toimijoiden kesken. Opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen kesken on sovittava työnjaosta taiteen kansainvälisen vuorovaikutuksen edistämisessä.

Taiteen keskustoimikunnan omalle kansainväliselle yhteistyölle on tärkeää olla mukana yhteistyössä Taideneuvostojen kansainvälisen yhteistyöjärjestön IFACCAn kanssa ja ylläpitää tiiviitä suhteita erityisesti Itämeren alueen ja muiden pohjoismaiden vastaaviin organisaatioihin. Kaikkiaan taiteen keskustoimikunnan kansainvälinen yhteistyö on jäänyt valitettavan vähäiseksi vaikutuksiltaan. Tulevaisuudessa kansainvälistä yhteistyötä on vahvistettava ja tärkeää olisi kytkeä toimikuntien jäsenet tiiviimmin mukaan yhteistyöhön esimerkiksi järjestämällä seminaareja, joihin kutsutaan kansainvälisiä asiantuntijoita, perehdytään muiden maiden vastaavien organisaatioiden toimintamuotoihin ja esim. IFACCAn selvityksiin. Taiteen keskustoimikunnan hallintotoimistossa on yhden taidesihteerin toimenkuvaan liitetty em. kansainväliseen toimintaan kuuluvien asioiden koordinointi. Lisäksi parhaillaan tehdään kattavaa selvitystä koko taidetoimikuntalaitoksen kansainvälisestä toiminnasta.

- **Taiteen edistämiskeskuksella tulee olla keskeinen vastuu taiteen kentän kansainvälisyyden edistämisessä. Tarvitaan työnjakoa opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen kesken kansainväliseen toimintaan liittyvien operatiivisten tehtävien hoitamisesta.**
- **Matka-apurahoihin ja taidekentän kansainvälisen yhteistyön hankkeisiin suunnattavia resursseja on lisättävä Taiteen edistämiskeskukselle. Myös alueellisten taidetoimikuntien kansainvälisen yhteistyön määrärahoja on kasvatettava.**
- **Taiteen edistämiskeskuksen omaa kansainvälistä yhteistyötä on kehitettävä ja sen hyödyntämistä (esimerkiksi seminaaritoiminnalla) on parannettava.**

2.6. Taiteilijaprofessorit ja akateemikot

Taiteen edistämistoimiin kuuluva taiteilijaprofessorijärjestelmä on perustettu vuonna 1969 saman lain nojalla kuin valtion taiteilija-apurahat (734/69). Taiteilijaprofessori on määräaikainen 5-vuotinen virka, jonka keskeinen sisältö ja tehtävä on luovan taiteellisen työn harjoittaminen. Virkaan nimitettävältä edellytetään, että häntä voidaan aikaisemman toimintansa perusteella pitää erityisen etevänä taiteenharjoittajana.

Taiteen keskustoimikunta tekee nimityksen valtion taidetoimikuntien esittämistä henkilöistä. Taiteilijaprofessorin virat (yhteensä yksitoista) sisältyvät taiteen keskustoimikunnan virkoihin. Keskustoimikunta on taiteilijaprofessorien työnantaja, mutta professorit työskentelevät kukin tahoillaan.

Taiteilijaprofessorijärjestelmän kehittämistä on käsitelty useissa aiemmissä selvityksissä. Niissä on mm. esitetty viran tarkemman toimenkuvan laatimista, hakumenettelyä, työsuunnitelman edellyttämistä ja vuosittaista raportointia. On myös keskusteltu virkojen muuttamisesta apurahoiksi niin, että taiteilijaprofessorin nimike kuitenkin säilyisi. Tähän ehdotukseen on vuodesta 2008 lähtien tuonut oman uuden ulottuvuutensa valtionhallinnon tuottavuusohjelma, joka edellyttää valtionhallinnon henkilötyövuosien vähentämistä ja jossa taiteen keskustoimikunnalle on esitetty 12 henkilötyövuoden vähentämistä vuoteen 2015 mennessä. Suunnitelman mitoitusta on perustunut juuri ajatukselle muuttaa kyseiset 11 määräaikaista virkaa apurahoiksi, ja käytännössä se on myös ainoa mahdollisuus toteuttaa asetettu vähennystavoite. Ottaen huomioon, että nykyisenkin taiteilijaprofessorin viran keskeinen sisältö on luovan taiteellisen työn harjoittaminen, muutos voidaan toteuttaa varsin luontevasti muuttamalla virat tietyn siirtymäajan kuluessa apurahoiksi. Taiteen keskustoimikunta esittää, että tätä ehdotusta koskeva valmistelu aloitetaan yhteistyössä opetusministeriön kanssa.

Taiteen akateemikot nimittää valtioneuvosto taiteen keskustoimikunnan esityksestä (734/69). Taiteen akateemikkoja voi olla kerrallaan yksitoista. Akateemikko-nimitys on arvonimi ja saajalleen kunnianosoitus, johon ei liity palkkaa eikä apurahaa. Taiteen edistämiskeskus tekee jatkossakin esitykset taiteen alan akateemikoista.

Akateemikoilla ja taiteilijaprofessorin viralla ja sen haltijalla on - jo nimittämisperusteistakin johtuen - tiettyä painoarvoa ja laajempaa merkittävyyttä paitsi taiteenalan eturivin edustajana myös alansa puolestapuhujana. Vaikka taiteilijaprofessorin virka muuttuisi hakemuksesta myönnettäväksi taiteilijaprofessorin apurahaksi, nimike tulee säilyttää ja muita korkeampi apuraha myöntää taiteenalan etevimmille taiteilijoille. Taiteilijaprofessoreiden ja taiteen akateemikkojen asiantuntemuksen ja painoarvon esille tuominen ja hyödyntäminen nykyistä paremmin Taiteen edistämiskeskuksen omassa toiminnassa ja julkisessa keskustelussa olisi omiaan lisäämään taidetoimikuntajärjestelmän tunnettavuutta. Myös akateemikkojen ja taiteilijaprofessorien yhteistyötä taidetoimikuntien kanssa tulisi kehittää.

- **Taiteen edistämiskeskuksen on luotava tilaisuuksia, joissa voidaan tuoda esille taiteen akateemikkojen ja taiteilijaprofessorien asiantuntemusta ja painoarvoa.**
- **Selvitetään valtionhallinnon tuottavuusohjelman vaikutukset taiteilijaprofessorijärjestelmään.**

2.7. Tutkimus- ja tilastointitoiminta sekä kirjasto

Tutkimus ja tilastointi muodostavat yhden keskeisen taiteen edistämisen instrumentin, jonka avulla arvioidaan ja seurataan taidepoliittisia linjauksia sekä valtionavustustoiminnan toteutumista, kattavuutta ja mahdollisia kehittämistarpeita. Taiteen keskustoimikunnan tutkimustoiminnan keskeisiä alueita ovat olleet taiteilijoiden asemaan liittyvän tutkimuksen lisäksi apurahan saajien tilannetta kartoittavat sekä eri tukimuotojen laajuutta, merkitystä ja kattavuutta käsittelevät tutkimukset. Tutkimuksen ja tilastoinnin merkitys on kasvanut 2000-luvulla muun muassa tulosohjauksen myötä. Niin ikään alueellisten taidetoimikuntien liittäminen osaksi taiteen keskustoimikuntaa on laajentanut tutkimustoiminnan kohdealuetta.

Taiteen keskustoimikunnan harjoittaman tilastoinnin ja muun selvitystyön avulla voidaan seurata taidekentän muutoksia ja taiteenalojen kehittymistä ja muotoutumista eri puolilla Suomea sekä tarkastella toimikuntien myöntämien avustusten painopisteiden muutoksia. Tilastointi tarjoaa oivallisen työkalun tukipolitiikan kehitystyöhön. Siksi on tärkeää, että tutkimus- ja selvitystyötä tehdään Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen ohjauksessa kiinteässä yhteydessä toimikuntalaitoksen taidepoliittiseen kehitystyöhön. Valtion taidetoimikunnat ja alueelliset toimikunnat voivat esittää taiteenalan tai alueellisen kulttuuritoiminnan ajankohtaisia selvitys- ja tutkimustarpeita Taiteen edistämiskeskuksen hallitukselle, joka suorittaa priorisoinnin ja ratkaisee strategisten linjaustensa ja budjettiresurssiensa pohjalta selvitystyön käynnistämisen.

Taidepoliittisen ja kulttuuripoliittisen tutkimuksen ja tilastoinnin lisäämiseen on selvää tarvetta sekä taidehallinnossa että yleisesti yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja suunnittelussa. Kaikkea ei voida tehdä Taiteen edistämiskeskuksen omassa tutkimusyksikössä. Tästä syystä on kehitettävä yhteistyötä ja tilaustutkimustoimintaa CUPOREn ja muiden kulttuuri- ja taidepoliittista tutkimusta toteuttavien laitosten ja korkeakoulujen kanssa, samoin kuin yhteistyötä Tilastokeskuksen kanssa.

Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön yhteydessä toimii taide- ja kulttuuripolitiikan alan kirjasto. Sen tarpeellisuutta ja ylläpitoa julkisena kirjastona Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä on syytä selvittää.

- **Tutkimus- ja tilastointityö kytketään kiinteämmin osaksi strategista taidepoliittista suunnittelua Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen ohjaukseen.**
- **Yhteistyötä ja tilaustutkimustoimintaa kehitetään yhdessä kulttuuri- ja taidepoliittista tutkimusta toteuttavien laitosten ja korkeakoulujen kanssa.**
- **Kirjastotoiminnan tarpeellisuutta ja ylläpitoa julkisena kirjastona Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä tulee selvittää.**

3. TAIDETOIMIKUNTALAITOKSEN UDELLEENJÄRJESTELY

3.1. Toimivallan jako opetusministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen välillä

Valtion keskushallinnon uudistamislinjausten mukaisesti opetusministeriön tulee valmistella yhteiskunnalliseen ohjaukseen ja päätöksentekoon liittyviä asioita sekä vastata toimialansa virastojen ja laitosten tulosoajauksesta, ei niinkään operatiivisesta puolesta. Ministeriöstä tulee siirtää sellaiset tehtävät, jotka eivät liity toimialan johtamiseen.

Opetusministeriön kulttuuripolitiikan strategiassa vuoteen 2020 asetettiin tavoitteeksi muodostaa taiteen keskustoimikunnasta taide- ja kulttuuripolitiikan kehittämiskeskus, jolle delegoidaan opetusministeriössä taide- ja kulttuuripoliittista päätös- ja toimenpanovaltaa. Erityisesti harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntäminen taiteenalan yhteisöille, alueelliseen toimintaan, lastenkulttuuriin, kulttuuritapahtumille, kansainväliseen taiteilija- ja kulttuurivaihtoon sekä avustukset erityisryhmille tulisikin siirtää opetusministeriöstä Taiteen edistämiskeskuksen päätettäviksi nykyisten tehtävien lisäksi. Samoin opetusministeriön myöntämät taiteilijaeläkkeet sopivat siirrettäviksi Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen päätettäviksi. Nykyisellään kyseisten asioiden päätösprosessi lausuntojen ketjutuksineen on varsin raskas ja vaatii turhan monen luottamushenkilön sekä virkamiehen työpanosta niin taiteen keskustoimikunnassa kuin opetusministeriössäkin.

Lakisäätöiset valtionosuudet taidelaitoksille ja opetusministeriön tulosoajauksessa olevien kansallisten taidelaitosten valtiontuet voisivat edelleen luontevasti jäädä opetusministeriön päätettäviksi.

Taiteen keskustoimikunnan muodostaminen opetusministeriön alaiseksi Taiteen edistämiskeskukseksi, tähän liittyvä tulosoajaus ja toimivallan jako opetusministeriön ja edistämiskeskuksen välillä ja taidehallinnon toimielinten kesken edellyttävät muutoksia taiteen edistämisen järjestelystä annettuun lakiin ja asetukseen. Myös viraston työjärjestys tulee muuttaa vastaamaan uutta organisaatiota ja sen toimintaa.

Taiteen edistämiskeskus on taidehallinnon keskuselin, jonka tehtävänä on:

- edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeitä ajankohtaisia tutkimusta
- kehittää taide- ja kulttuurielämän yhteistyötä muiden toimialojen kanssa
- tukea taiteen alan kansainvälistä yhteistyötä
- toimia asiantuntijaelimenä taide- ja kulttuuripolitiikkaa koskevissa kysymyksissä
- myöntää rahoitusta taiteelliseen työhön, taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämiseen ja muuhun taidetta edistävään toimintaan ja hankkeisiin
- suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella sille säädetään tai jotka opetusministeriö sille antaa.

- Muutetaan lakia ja asetusta taiteen edistämisen järjestelystä niin, että taiteen keskustoimikunnasta ja sen hallintotoimistosta, valtion taidetoimikunnista, alueellisista taidetoimikunnista sekä sen yhteydessä toimivista erillisistä lautakunnista muodostetaan opetusministeriön hallinnon alalla toimiva Taiteen edistämiskeskus. Sen ylintä päätösvaltaa käyttää edistämiskeskuksen hallitus.
- Yleiset taiteen edistämisen määrärahat budjetoidaan kokonaisuudessaan Taiteen edistämiskeskukselle, jonka hallitus päättää niiden allokoinnista toimikunnille. Eri taiteenaloille ositetut taiteen edistämisen määrärahat säilyvät kuitenkin valtionbudjetissa erillisinä.
- Opetusministeriöstä delegoidaan Taiteen edistämiskeskukselle taide- ja kulttuuripoliittista päätös- ja toimeenpanovaltaa. Opetusministeriössä vielä nykyään käsiteltävät taiteen edistämisen määrärahapäätökset, niiden valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät siirretään Taiteen edistämiskeskukselle, joka delegoi niitä taidetoimikunnille. Tällaisia ovat mm. avustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille, avustukset kansainväliseen yhteistyöhön, ylimääräiset taiteilijaeläkkeet, taidejärjestöjen toiminta-avustukset, tanssin aluekeskusten ja lastenkulttuurikeskusten toimintatuet ja muut harkinnanvaraiset avustukset taiteen edistämiseen.

3.2. Toimivallan jako Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen, valtion taidetoimikuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien välillä

Nykyinen taiteen edistämisen järjestelyjä koskeva lainsäädäntö tarjoaa peruslähtökohdat myös Taiteen edistämiskeskuksen puitteissa itsenäisinä taiteen edistämisen toimieliminä toimiville toimikunnille. Laissa ja asetuksessa todetaan niiden asema ja tehtävät, samoin keskustoimikunnan rooli suhteessa niihin. Taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 1 §:n mukaan valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien yhteiselimenä on taiteen keskustoimikunta ja sen hallintotoimisto. Asetuksessa on todettu tarkemmin keskustoimikunnan tehtävät, jotka liittyvät taidetoimikuntien yhteistoiminnan edistämiseen, määrärahojen osoittamiseen ja tulosohtaukseen. Tarkemmat määräykset on annettu taiteen keskustoimikunnan työjärjestyksessä, joka on koskenut kaikkia taidetoimikuntia sekä soveltuvin osin myös taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimivia erillisiä lautakuntia.

Vuoden 2008 taidehallinnon uudistuksen myötä entistä yhtenäisempi taidetoimikuntalaitos on antanut uudella tavalla mahdollisuuksia aktiiviseen yhteistyöhön, kokemusten vaihtoon, hyvien käytäntöjen jakamiseen ja myös toimintatapojen yhtenäistämiseen. Lausuntojen antoa ja muuta horisontaalista yhteistyötä valtion taidetoimikuntien ja alueellisten toimikuntien kesken tulee kehittää. Yhtä tärkeää on keskinäisen yhteistyön voimistaminen alueellisten taidetoimikuntien kesken.

3.2.1. Taiteen edistämiskeskuksen hallitus ja sen tehtävät

Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen tehtävät jakaantuvat pääpiirteissään koko toiminnan johtamiseen; valtion ja alueellisten taidetoimikuntien ja muiden toimielinten tulosohtaukseen sekä hallituksen omiin taiteen edistämisen tehtäviin.

Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen tehtävät:

- 1) johtaa ja valvoo Taiteen edistämiskeskuksen toimintaa
- 2) päättää Taiteen edistämiskeskuksen yleisistä toimintalinjoista ja tavoitteista
- 3) tehdä taiteen edistämistä koskevia suunnitelmia, esityksiä ja aloitteita

- 4) antaa opetusministeriölle ja muille valtion viranomaisille lausuntoja ja selvityksiä taidetta koskevista asioista
- 5) tulosohtajata valtion taidetoimikuntia ja alueellisia taidetoimikuntia ja kehittää niiden yhteistoimintaa
- 6) laatia taidetoimikuntien ehdotusten pohjalta opetusministeriölle ehdotus valtion talousarvioesitykseen otettavista Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenojen ja taiteen edistämisen määrärahoista
- 7) jakaa Taiteen edistämiskeskukselle taiteen edistämiseen osoitetut varat, osoittaa varat valtion taidetoimikunnille ja alueellisille taidetoimikunnille taiteen edistämiseen ja hallintomenoihin sekä valvoa myönnettyjen varojen käyttöä
- 8) edistää Suomen taiteen tunnetuksi tekemistä ulkomailla sekä kansainvälistä vuorovaikutusta taiteen alalla
- 9) edistää taiteen tutkimus- ja julkaisutoimintaa
- 10) edistää taiteen soveltavaa käyttöä ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä
- 11) edistää yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän ja muiden toimijoiden kesken
- 12) antaa työjärjestyksessä tarpeelliset ohjeet hallintoviraston, valtion ja alueellisten taidetoimikuntien sekä muiden toimielinten sisäisen toiminnan järjestelystä
- 13) hyväksyä Taiteen edistämiskeskuksen tilinpäätös ja toimintakertomus
- 14) suorittaa ne muut taiteen edistämistä koskevat tehtävät, jotka valtioneuvosto tai opetusministeriö Taiteen edistämiskeskukselle antaa.

3.2.2. Valtion taidetoimikunnat ja niiden tehtävät

Valtion taidetoimikunnat ovat oman taiteenalan valtakunnallisia asiantuntija- ja rahoituselimiä, jotka taiteilijoiden ja taideyhteisöjen tukipäätösten ohella tekevät aloitteita ja antavat lausuntoja taiteen edistämistä, tukipolitiikasta sekä taiteilijoiden aseman parantamisesta. Valtion taidetoimikuntien on seurattava oman taiteenalan tilannetta myös eri alueilla sekä oltava yhteydessä alueellisiin taidetoimikuntiin.

Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien yhteistoiminta on varsin tiivistä. Tämä johtuu mm. siitä, että valtion taidetoimikuntien puheenjohtajat ovat keskustoimikunnan jäseniä ja siitä, että valtion taidetoimikunnat antavat useista asioista säännöllisesti lausuntoja ja tekevät päätösehdotuksia keskustoimikunnalle. Varsinaista tulosohtaussuhdetta taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien välille ei nykyisellään ole määritelty.

Valtion taidetoimikuntien apuraha- ja avustuspäätöksillä on tärkeä merkitys kunkin taiteenalan taiteilijoille ja muille toimijoille. Niillä on myös suuri valtakunnallinen merkitys ja yleisempikin huomioarvo maamme eturivin taiteen ja taiteilijoiden esiintuojina.

Valtion taidetoimikunnat ovat jo pitkään olleet niin aloitteen tekijöinä kuin aktiivisina toimijoina oman alansa taidepoliittisten ohjelmien laatimisessa, ja myös laajemmassa ohjelmatyössä. Tämän roolin vahvistuminen tukee hyvin Taiteen edistämiskeskukselle kaavailtua entistä painokkaampaa asemaa taidepoliittisena linjanvetäjänä ja kehittäjänä.

Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen ja valtion taidetoimikuntien keskinäinen toimivallan jako tulee määritellä laissa ja asetuksessa niin, että edistämiskeskuksen hallituksen rooli johtavana ja tulosohtajavana elimenä korostuu samoin kuin valtion taidetoimikuntien rooli oman taiteenalan asiantuntijaeliminä. Tässä yhteydessä tulee myös tarkastella tarkoituksenmukaista työnjakoa valtionavustusten jakamisessa edistämiskeskuksen hallituksen ja valtion taidetoimikuntien välillä. Hallituksen päätettävänä ei pidä olla sellaisia tukimuotoja, jotka luontevasti voidaan osoittaa taiteenalakohtaisten toimikuntien päätettäväksi.

Valtion taidetoimikunnan tehtävät (omalla taiteenalallaan):

- 1) seurata taiteen yleistä kehitystä sekä maan taidejärjestöjen, taidelaitosten ja taiteen oppilaitosten toimintaa
- 2) tehdä aloitteita ja esityksiä sekä laatia suunnitelmia taiteen edistämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä
- 3) antaa opetusministeriölle, Taiteen edistämiskeskukselle ja muille valtion viranomaisille lausuntoja ja selvityksiä taidetta koskevissa asioissa
- 4) laatia ja toimittaa Taiteen edistämiskeskukselle vuosittain perusteltu ehdotus valtion talousarvioesitykseen taiteen edistämisen määrärahoista
- 5) jakaa toimikunnan käytettäväksi taidetta edistäviin tarkoituksiin osoitetut varat ja valvoa jakamiensa varojen käyttöä
- 6) tukea taiteen kehitykselle tärkeiden tai muuten yleiseltä kannalta merkittävien taideteosten valmistamista sekä tehdä aloitteita sellaisten töiden aikaansaamiseksi
- 7) edistää Suomen taiteen tunnetuksi tekemistä ulkomailla sekä kansainvälistä vuorovaikutusta
- 8) edistää taiteen julkaisutoimintaa
- 9) edistää taiteen harrastustoimintaa
- 10) suorittaa ne muut taiteen edistämistä koskevat tehtävät, jotka opetusministeriö tai Taiteen edistämiskeskuksen hallitus toimikunnalle antaa

3.2.3. Alueelliset taidetoimikunnat ja niiden tehtävät

Alueelliset taidetoimikunnat ovat taiteen asiantuntijaelimiä omalla toimialueellaan. Niiden tehtävänä on alueellaan mm. seurata ja arvioida taiteen yleistä kehitystä, edistää taiteen harjoittamista, harrastamista sekä tähän liittyvää tiedotusta ja julkaisutoimintaa. Ne edistävät myös kansainvälistä toimintaa sekä yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän ja muiden toimijoiden kesken. Keinoina ovat mm. apurahojen ja avustusten jakaminen, lausuntojen ja selvitysten antaminen sekä läänintaiteilijoiden palkkaaminen.

Vuonna 2008 alueelliset taidetoimikunnat siirrettiin taiteen keskustoimikunnan yhteyteen; tällöin myös niiden tulohajaus ja määrärahojen allokointi siirtyi opetusministeriöltä taiteen keskustoimikunnalle. Samalla taiteen keskustoimikunnan kokoonpanoa muutettiin, niin että siinä tulee vähintään kahden jäsenen edustaa alueellisia taidetoimikuntia. Tällä pyrittiin vahvistamaan alueellisten näkökulmien mukanaolo taiteen keskustoimikunnan toiminnassa.

Nykyisessä asetuksessa määrätyt tehtävät antavat alueelliselle taidetoimikunnalle keskeisen roolin alueellisessa taiteen edistämisessä. Kuitenkaan taidetoimikuntien asema laaja-alaisena alueellisena toimijana ei ole nykyisellään käytännössä riittävän selkeä ja vahva. Asetuksessa alueellisille taidetoimikunnille on annettu tehtävä toimia taiteen alueellisina edistäjinä ja tätä tehtävää ei ole tarkoitus muuttaa, ainoastaan vahvistaa toimikuntien mahdollisuuksia hoitaa tehtäväänsä.

Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevan aluehallinnon kokonaisuudistuksen vaikutusta alueelliseen toimintaan esitetään erikseen selvitettäväksi. Tavoitteeksi on asetettava alueellisten taidetoimikuntien aseman vahvistaminen valtion aluehallinnossa ja taiteen edistämistä koskevan yhteistyön koordinoijana muiden alueviranomaisten, alueen kuntien sekä kolmannen sektorin kanssa. Alueellisen taiteen edistämisen edellytykset on turvattava laajalla alueellisella yhteistyöllä,

jossa alueellisella taidetoimikunnalla on keskeinen alueellisen taide- ja kulttuuritoiminnan kokoava ja yhteistyötä lisäävä rooli. Yhteistyö voidaan käynnistää esim. perustamalla alan toimijoita kokoava neuvottelukunta. Myös yhteiset tilat ja mahdollisesti muut yhteiset resurssit voivat joissakin tapauksissa tulla kyseeseen.

Yhteistyötä tulee erityisesti kehittää taiteen ja kulttuurin aluekeskusten kanssa sekä muiden alueellista kulttuuri- ja taidetoimintaa toteuttavien toimijoiden kanssa (aluetaidemuseot, -orkesterit, -teatterit, maakuntakirjastot ja -museot). Tämä varmistetaan asetuksen tehtävämäärittelyssä sekä opetusministeriön tulossopimuksella ja tulosohjauksella Taiteen edistämiskeskuksen kanssa.

Alueellisilla taidetoimikunnilla on ollut ja on oletettavasti jatkossa keskenään entistä enemmän yhteistyötä ja yhteisiä hankkeita. Tämä antaa samalla mahdollisuuden tulosohjauksen puitteissa kokeilla ja kehittää toimikuntien ja niiden hallintotoimistojen keskinäisiä suhteita ja työnjakoa. Yksi keskeinen yhteistoiminnan alue voisi olla alueellisten taidetoimikuntien kansainvälinen toiminta.

Edellä esitettyjen tehtäväkentän laajennusten edellyttämiä resurssilisäyksiä tarkastellaan jäljempänä.

Alueellisen taidetoimikunnan tehtäviksi esitetään seuraavia:

- 1) seurata ja arvioida taiteen yleistä kehitystä toimialueellaan
- 2) edistää taiteen harjoittamista ja harrastamista sekä tähän liittyvää tiedotusta ja kansainvälistä toimintaa toimialueellaan
- 3) edistää ja koordinoida yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän ja muiden toimijoiden kesken toimialueellaan
- 4) laatia ja toimittaa Taiteen edistämiskeskuksen hallitukselle vuosittain perusteltu ehdotus valtion talousarvioesitykseen taiteen edistämisen määrärahoista ja toimikunnan hallintomäärärahoista
- 5) jakaa toimikunnan käytettäväksi osoitetut määrärahat taiteen edistämiseen ja valvoa jakamiensa varojen käyttöä
- 6) tehdä määräaikaista yhteistyö- ja hankesopimuksia alueen yhteisöjen kanssa myönnettyjen valtuuksien puitteissa
- 7) nimetä edustajansa maakunnan yhteistyöryhmään ja mahdollisiin muihin alueellisen kehityksen ohjausryhmiin tai yhteistyöelimiin
- 8) antaa lausuntoja ja selvityksiä taidetta koskevista asioista
- 9) valitsee Taiteen edistämiskeskukseen työsuhteeseen otettavat läänintaiteilijat
- 10) suorittaa ne muut taiteen edistämistä koskevat tehtävät, jotka opetusministeriö tai Taiteen edistämiskeskus toimikunnalle antaa

Läänintaiteilijat

Läänintaiteilijat ovat alueellisten taidetoimikuntien keskeisiä tukipolitiikkaa toteuttavia toimijoita. Varat läänintaiteilijoiden palkkaukseen tulevat taiteen edistämisvaroista. Ensimmäiset läänintaiteilijat palkattiin 70-luvun alussa ja he tavallaan edelsivät ns. soveltavan taiteen ideaa. Läänintaiteilijuudessa ei edelleenkaan saisi unohtaa taiteilijalähtöisyyttä. Taiteilijan tuoma henkinen ilmapiiri, asiantuntemus ja osaaminen taiteen edistämässä on syytä säilyttää, vaikka työnkuva on muuttunut. Alueellisten taidetoimikuntien monet strategiset pilottihankkeet ja käytännön yhteistyö yhteisöjen, yksittäisten taiteilijoiden sekä kuntien kulttuuritoimen edustajien kanssa toteutetaan läänintaiteilijoiden toimesta. On syytä olla avoin

erilaisille kokeiluille, joilla vahvistetaan alueellisten taidetoimikuntien keskeistä roolia alueen kehittäjinä ja läänintaiteilijoiden keskeistä merkitystä tässä työssä.

Nykyisen käytännön mukaisesti läänintaiteilijat valitsee alueellinen taidetoimikunta ja he ovat työsuhteessa alueelliseen taidetoimikuntaan. Toiminnan rationalisoimiseksi ja alueellisen henkilöstön resurssien lisäämiseksi esitetään, että vastaisuudessa läänintaiteilijat ovat työsuhteessa Taiteen edistämiskeskukseen, mutta edelleen heidät valitsee alueellinen taidetoimikunta (luottamuselin) ja heidän lähiesimiehenään toimisi alueellisen taidetoimikunnan pääsihteeri kuten nykyisin. Tämä muutos vapauttaa alueellisen taidetoimikunnan henkilöstön resursseja selkeämmin taiteen edistämistyöhön, kun läänintaiteilijoiden työsuhteeseen liittyviä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä voidaan ainakin osin siirtää hoidettavaksi keskitetysti edistämiskeskukseen hallintoyksikössä. Muutos mahdollistaa samalla läänintaiteilijoiden työsuhteen ehtojen yhtenäistämisen, joka on myös viime aikoina tuotu tavoitteena esiin.

- **Määritellään Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien toimivallan jako niin, että delegoimalla päätöksentekoa valtion taidetoimikuntien asema oman taiteenalan asiantuntijaelimenä korostuu ja alueellisten taidetoimikuntien asema alueellisena taiteen edistäjänä ja taidehallinnon alueviranomaisena vahvistuu.**
- **Opetusministeriön tulossopimuksilla ja tulosohjauksella kehitetään valtakunnallista työnjakoa taiteen, taidealojen, koulutuksen ja luovan elinkeinotoiminnan edistämiseksi.**
- **Opetusministeriö selvittää yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa valtion muun aluehallinnon, maakunnan liittojen sekä alueellisten taidetoimikuntien työnjakoa ja yhteistyömahdollisuuksia.**
- **Alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on edistää laaja-alaista yhteistyötä alueellisten viranomaisten, kuntien sekä erityisesti taiteen ja kulttuurin aluekeskusten sekä muiden taiteen ja kulttuurin alueellisten toimijoiden kanssa.**
- **Läänintaiteilijan valitsee edelleen alueellinen taidetoimikunta, mutta työsuhte solmitaan vastaisuudessa Taiteen edistämiskeskuksen kanssa. Muutos ei vaikuta läänintaiteilijoiden ohjaukseen, joka säilyy nykyisellään.**

3.3. Taidetoimikuntien, erillislautakuntien ja jaostojen lukumäärä

Taiteen ja kulttuurin maanlaajuinen saavutettavuus on keskeinen osa kulttuuripoliittista strategiaa ja taidehallinnon peruspilareita. Delegoimalla päätöksentekoa taiteenalakohtaisille toimikunnille ja alueellisille toimikunnille on pyritty pitämään huolta sekä taiteenalakohtaisesta että alueellisesta asiantuntemuksesta. Taiteen kentän muutokset ovat koko toimikuntajärjestelmän olemassaolon ajan, mutta erityisesti parin viime vuosikymmenen aikana herättäneet keskustelua nykyisen toimikuntajaon tarkoituksenmukaisuudesta, lukumääristä ja aloista.

Uusia taidetoimikuntia ei ole perustettu vuoden 1983 jälkeen, vaikka konkreettisiakin esityksiä uusien taiteenalakohtaisten taidetoimikuntien perustamisesta on tehty. Uusien toimikuntien tarpeista ovat viime vuosina keskusteluun nousseet sarjakuvataide, sirkustaide, mediataide ja performanssi.

Muutostarvetta on pyritty ratkaisemaan mahdollistamalla taiteen keskustoimikunnalle jaostojen asettaminen ja delegoimalla niille päätösvaltaa (vuoden 2000 uudistus). Apurahojen haun osoittaminen suoraan jaostoille toteutettiin vuonna 2009. Tällä hetkellä taiteen keskustoimikunnan asettamia avustus- ja rahoituspäätöksiä tekeviä jaostoja ovat kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden kirjastoapurahajaosto, säveltaiteen kirjastoapurahajaosto, lastenkulttuuri-, mediataide-, monikulttuurisuus-, residenssi- ja sirkustaidejaostot. Nykyisen jaostomallin etuna on sen joustavuus: taidekentän muutoksiin voidaan tarvittaessa reagoida suhteellisen nopealla syklillä ilman säädösmuutoksia. Kukin keskustoimikunta on päättänyt oman kautensa puitteissa jaostojen perustamisesta tarpeen mukaan, jolloin voidaan reagoida reaaliaikaisesti taidemaailmassa tapahtuneeseen kehitykseen.

Taiteen keskustoimikunta ei pidä tarkoituksenmukaisena esitettyjen uusien toimikuntien perustamista. Sirkustaiteella ja mediataiteella on jo jaostot, joille on osoitettu määrärahat avustuksien jakamiseen ja delegoitu niihin liittyvä päätösvalta. Suhteessa mediataiteen hakemusten määrään ei voida katsoa, että mediataide olisi muita heikommassa asemassa. Sirkustaiteen määrärahat ovat vahvassa nousussa. Performanssin ja esitystaiteen kentällä toimijat huomioidaan sekä taiteen keskustoimikunnan myöntämissä monitaideavustuksissa että kuvataiteen ja näyttämötaiteen määrärahaossa. Hakijat saavat itse päättää, mille näistä toimikunnista tai jaostoista ne osoittavat hakemuksensa. Suhteessa kentän laajuuteen performanssitaiteilijat eivät ole aliresursoituja. Kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden osalta on kuitenkin tarpeellista harkita jaoston asettaminen ja tehtävät siten, että se kattaisi kirjastoapurahojen lisäksi myös alojen muun tuen.

Samanaikaisesti kun taiteen kentältä on tehty esityksiä uusista taidetoimikunnista, ovat kulttuuripolitiikan kehittäjät tuoneet esiin ajatuksia nykyisten taidetoimikuntien vähentämisestä ja yhdistämisestä, kuten tieteellisten toimikuntien osalta on Suomen Akatemiassa tehty. Taiteen kenttä ei ole yhdistämistä kannattanut eikä myöskään taiteen keskustoimikunta näe siihen tarvetta. Taidetoimikuntia ei ole syytä yhdistää laajemmiksi kokonaisuuksiksi, koska halutaan pitää kiinni kunkin taiteenalan laaja-alaisesta asiantuntemuksesta ja maantieteellisestä edustavuudesta, taiteenalojen itsenäisestä päätösvallasta sekä määrärahoista.

Nykyisenkaltaista toimikuntarakennetta pidetään siis edelleen toimivana. Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen asettamat jaostot palvelevat niitä taiteenaloja, joilla ei ole omaa toimikuntaa. Lisäksi toimikunnat pitävät jo sisällään taiteenalansa eri muotoja seuraten herkästi ja tukien alaa uudistavien toimijoiden työtä.

Sen sijaan taiteen keskustoimikunnan asettaman säveltaiteen kirjastoapurahajaoston avustuspäätökset voitaisiin siirtää valtion säveltaidetoimikunnalle ja kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden kirjastoapurahajaostosta muodostaa kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden jaosto, joka jakaisi muitakin apurahoja kuin kirjastoapurahoja ja kehittäisi sarjakuvataiteen asemaa muullakin tavoin. Tuleva Taiteen edistämiskeskuksen hallitus voi pohtia näitä ehdotuksia.

Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimii myös kaksi apurahoja jakavaa lautakuntaa, kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahalautakunta ja kuvataiteen näyttöapurahalautakunta, joista on säädetty erillisissä laeissa. Edellisessä taidetoimikuntalaitoksen kehittämismuistiossa (OPM, 2005:41) esitettiin kirjastoapurahalautakunnan lakkauttamista ja apurahojen siirtoa valtion kirjallisuustoimikunnalle. Lautakunnat jakavat varsin suuret määrärahat: apurahan saa yhteensä noin tuhat taiteilijaa. Kirjastoapurahalautakunta jakaa apurahoina vuosittain noin 3 miljoonaa euroa. Kuvataiteen näyttöapurahalautakunta jakoi vuonna 2008 kaikkiaan 841 000 euroa. Lautakuntien säilyttämistä apurahoja jakavina eliminä tukee näkemys, ettei päätösvaltaa pidä kasata liikaa samoille päättäjille. Toisaalta tiedossa on, että opetusministeriö selvittää

vuonna 2010 kirjastoapurahajärjestelmän kehittämistä. Taiteen keskustoimikunta esittää, että myös kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmän kehittämistä tulisi selvittää. Keskeistä on, että nämä apurahajärjestelmät säilytetään Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä.

Alueellisten taidetoimikuntien jako perustuu osin vanhaan läänijakoon, osin maakuntajakoon. Eduskunnan käsittelyssä oleva aluehallinnon kokonaisuudistus tuo myös hallinnolliseen aluejakoon muutoksia. Kuitenkin taiteen keskustoimikunta korostaa, että taiteen ja kulttuurin maanlaajuisen saavutettavuuden vuoksi alueellisia taidetoimikuntia ei ole syytä vähentää. Taidetoimikuntalaitoksen tulee omalta osaltaan tukea tavoitetta, jonka mukaan suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa jokaisella on oltava yhtäläinen oikeus nauttia ja päästä osalliseksi taiteesta riippumatta iästä, sosiaalisesta asemasta tai asuinpaikasta. Suomen laajuus, maantieteelliset etäisyydet sekä eri alueiden ja niiden kulttuurin eroavuudet ovat perusteita, joiden vuoksi tarvitaan riittävä määrä taidetoimikuntia ja niiden toimialueita.

Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimii lisäksi valtion taideteostoimikunta, jonka tehtävänä on hankkia taidetta valtion julkisiin rakennuksiin. Taideteokset muodostavat valtion taidekokoelman, jossa on yli 12 600 teosta. Taideteostoimikunta on aiemmin toiminut valtion taidemuseon yhteydessä, mutta siirretty sittemmin opetusministeriön kautta taiteen keskustoimikuntaan. Taideteostoimikunta nähdään niin merkityssisällöltään kuin käytännön toiminnallisilta syistä sopivan selkeämmin valtion taidemuseon yhteyteen, jossa se voisi myös päästä osalliseksi toimintaansa tukevasta museon infrastruktuurista.

- **Valtion taideteostoimikunta esitetään siirrettäväksi valtion taidemuseon yhteyteen.**
- **Säveltaiteen kirjastoapurahat esitetään siirrettäväksi säveltaidetoimikunnan päätettäväksi.**
- **Kuvittajien ja sarjakuvataiteilijoiden kirjastoapurahajaoston toimenkuvaa esitetään laajennettavaksi kattamaan myös alojen muuta tukea.**
- **Opetusministeriö selvittää vuonna 2010 kirjastoapurahajärjestelmän kehittämistä. Taiteen keskustoimikunta esittää, että myös kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmän kehittämistarpeet selvitetään. Molemmat apurahajärjestelmät säilyvät mahdollisista muutoksista huolimatta vastaisuudessa Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä.**

3.4 Toimikuntien nimittäminen ja jaostojen asettaminen

Valtion taidetoimikuntien nimittämiskäytännön nähdään toimivan pääosin hyvin. On tärkeää, että taiteilijajärjestöt ovat keskeisessä asemassa esityksiä pyydetessä. Taidealakohtaisen asiantuntemuksen lisäksi on välttämätöntä, että toimikuntajärjestelmässä otetaan huomioon alueellinen edustavuus. Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen oman päätöksenteon kannalta on tärkeää saada tietoon opetusministeriöön saapuneet ehdotukset toimikuntiin nimitettävistä ehdokkaista. Siten edistämiskeskuksen hallitus voi hyödyntää niitä nimittäessään jäseniä asettamiinsa jaostoihin. Jaostojen nimittämisessä tulee ottaa käyttöön sama käytäntö kuin taidetoimikuntien osalta eli yksittäinen henkilö voidaan nimittää jäseneksi ainoastaan kahdeksi kolmivuotiskaudeksi peräkkäin, minkä jälkeen uudestaan aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua.

Aiemmin alueellisen taidetoimikunnan jäsenet nimitti lääninhallitus ja toimikunta valitsi puheenjohtajan itse keskuudestaan. Jäsenten nimitysoikeus siirrettiin lääninhallituksilta opetusministeriölle alueuudistuksen myötä vuonna 2008.

Parhaillaan kuitenkin eduskunnan käsittelyssä olevassa valtion aluehallinnon uudistushankkeessa esitetään toimikuntien jäsenten nimitysvallan siirtoa opetusministeriöltä

maakunnan liittoihin. Taiteen keskustoimikunta on ilmoittanut vastustavansa jyrkästi tätä muutosta ja esittänyt, että toimikuntajärjestelmän yhtenäisyyden kannalta olisi erittäin suotavaa, että nimitykset tekee yksi taho. Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten nimitysoikeus tulee säilyttää opetusministeriössä kuitenkin siten, että valtioneuvosto nimittäisi puheenjohtajat taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien jäsenten nimittämisen yhteydessä.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on 25.9.2009 hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa (SiVL 8/2009 vp - HE 59/2009 vp) hallituksen esityksestä aluehallinnon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi esittänyt, että hallintovaliokunta muuttaa hallituksen esitystä niin, että opetusministeriö asettaa edelleenkin alueelliset taidetoimikunnat. Sivistysvaliokunta katsoo, että toimikuntien jäsenten määrääminen on lakisääteisten tehtävien ja valtion taide- ja kulttuuripoliittisten ohjelmien toteuttamisen kannalta keskeinen väline, joten vaarana on, että menetetään alueiden yhteys valtion taidetoimikuntajärjestelmään. Sillä, että opetusministeriö edelleenkin nimittää toimikunnat voidaan varmistaa, että nimitysperusteet ovat yhteneväiset ja kokonaisuutta vahvistavat. Taidehallinnon asiantuntijuuteen perustuva luottamushenkilöjärjestelmä on kokonaisuus, jonka työ vaarantuu murentamalla sen yhtenäisyys ja eriyttämällä jäsenten nimityskäytännöt.

- **Alueellisten taidetoimikuntien jäsenet nimittää opetusministeriö, mutta puheenjohtajien nimitys viedään valtioneuvostoon samassa yhteydessä kuin valtion taidetoimikuntien.**
- **Määrärahoja jakavien jaostojen jäsenet tulee nimittää korkeintaan kahdeksi kolmivuotiskaudeksi peräkkäin. Jäseniä nimitettäessä on syytä hyödyntää valtion taidetoimikuntien ehdokasasettelussa opetusministeriölle esitettyjen henkilöiden listaa.**

3.5. Taidetoimikuntien jäsenten lukumäärä

Aiemmissa muistioissa on esitetty taidetoimikuntien jäsenmäärän vähentämistä. Taiteen keskustoimikunta katsoo tämän olevan mahdollista niissä toimikunnissa, joissa taiteenalan sisäinen variaatio ei ole liian laaja. Jäsenmäärää vähentämällä voidaan työskentelyä tehostaa ja säästää yleiskustannuksissa. Valtakunnallinen laajuus ja edustavuus on kuitenkin säilytettävä. Jäsenyyksiä tulee tarkastella eri taiteenalojen laajuuden, monipuolisuuden ja tarpeen mukaan. Taiteen keskustoimikunta katsoo kuitenkin yhdeksän jäsenen riittävän kaikilla taiteenaloilla.

Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten lukumäärän tulee kattaa niin laajasti eri taiteenalojen ja kulttuuripoliittikan asiantuntemusta, ettei niiden supistamista suositella samassa linjassa kuin valtion taidetoimikuntien.

Taiteen keskustoimikuntaa vastaava elin Taiteen edistämiskeskuksessa on Taiteen edistämiskeskuksen hallitus. Sen kokoonpanoa ja jäsenmäärää käsitellään luvussa 4.2.

- **Valtion taidetoimikuntien jäsenten minimilukumääräksi esitetään seitsemää ja maksimiksi yhdeksää henkeä (mukaan lukien puheenjohtaja).**
- **Alueellisilla taidetoimikunnilla minimilukumääräksi esitetään yhdeksää, maksimiksi yhtätoista henkeä (mukaan lukien puheenjohtaja).**
- **Taidetoimikuntien kokoonpanoja tulee tarkastella taiteenalan ja kulttuurin monimuotoisuutta silmällä pitäen ja jäsenten lukumäärä ratkaista taiteenalan laajuuden ja tarpeen mukaan.**

3.6. Toimikuntien puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot

Toimikuntien jäsenten työmäärä kasvaa vuosi vuodelta paitsi anomusten määrän myös mm. erilaisten selvitysten ja lausuntopyyntöjen lisääntymisen vuoksi. Ajankäyttö kasvaa myös, kun toimikuntatyössä siirrytään laajemmin taidepoliittisten linjausten suunnitteluun ja laatimiseen, kuten jossain määrin on nyt jo tehty. Sähköinen haku tulee osiltaan siirtämään avustushakemusten käsittelyn verkkoon, mutta se ei vähennä mittavasti todellista työmäärää.

Lisäksi pidetään tärkeänä, että päätöksiä tehtäessä jää kokouksissa aikaa myös yhteisiin keskusteluihin. Sihteerin valmistelu-, esittelyvastuun lisääminen helpottanee toimikunnan työtä, mutta ei poista tarvetta palkkioihin tai ansiomenetyksen korvaamiseen asianmukaisella tavalla.

Nykykäytännön mukaisesti taiteen keskustoimikunnan jäsenille maksetaan kuukausipalkkio. Palkkio vastaa valtiovarainministeriön suositusta valtion virastojen johtokuntien palkkiosta (VM 17/01/2008). Alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajille ei makseta erillistä palkkiota.

Taidetoimikunnissa ja lautakunnissa noudatettavat palkkiokäytännöt vahvistaa opetusministeriö valtiovarainministeriön kokouspalkkioista antaman suosituksen (VM 18/01 /2008) pohjalta.

- **Opetusministeriön tulee selvittää edellytykset ansiomenetyksen korvaamiseen tai palkkioiden maksuun Taiteen edistämiskeskuksen hallitukselle sekä taidetoimikuntien jäsenille.**
- **Taiteen keskustoimikunnan jäsenten saama kuukausikorvaus on pysynyt samana 90 - luvulta saakka ja se tulee korottaa reaaliarvoltaan nykytasolle.**
- **Kuukausikorvaus tulee maksaa sekä Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen jäsenille että alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajille.**

3.7. Taiteen edistämiskeskuksessa käsiteltävien asioiden esittely ja valmistelu

Vuonna 2008 lainsäädännön muutoksilla toteutettu alueellisen taidehallinnon integrointi edellytti myös toiminnan ja hallinnon järjestelyjä, jotka toteutettiin kaikkia toimielimiä ja niiden hallintoa koskevalla uudella yhteisellä työjärjestyksellä (hyväksytty 13.2.2008). Siinä määrätään mm. toimikuntien ja henkilökunnan tehtävistä, asioiden valmistelusta, esittelystä ja ratkaisemisesta, asiakirjojen allekirjoittamisesta sekä toiminnan ja hallinnon muusta järjestelystä.

Toimikuntien päätösten pohjana olevan valmistelutyön merkitys kasvaa vuosi vuodelta, koska toimikuntien tehtävät ovat lisääntyneet ja laajentuneet. Päätösvallan delegointi lisää valmistelun ja esittelyn merkitystä koko taidehallinnossa. Valtion taidetoimikunnissa on keskusteltu valmistelutyön merkityksestä ja hallinnollista valmistelutyötä on toivottu lisättäväksi. Perusteellisempaa valmistelua tarvitaan erityisesti yhteisöjen toiminta-avustushakemusten käsittelyssä, jossa arvioidaan taiteellisen laadun lisäksi myös toiminnallisia ja taloudellisia lähtökohtia.

Nykyisen käytännön mukaisesti sekä valtion taidetoimikunnissa että alueellisissa taidetoimikunnissa valmistelua tekee joko toimikunnan työjaosto, työryhmä tai sihteeri itsenäisesti mm. kirjoittamalla lausuntopohjia, avaamalla hakemuksissa esitettyä tietoa valmiiksi toimikunnille (esimerkiksi taloustietojen osalta, laatimalla taulukoita aiemmin myönnettyistä

avustuksista, määrärahojen kehityksestä jne.). Koska kyseessä on taiteenalan asiantuntijoista koostuva luottamustoiminen organisaatio, sihteerit eivät yleisesti ottaen puutu taiteenalan sisältöihin liittyviin seikkoihin, mikä korostuu erityisesti avustuksia ja apurahoja jaettaessa. Toimikuntien päätökset perustuvat taiteen kentän asiantuntemukseen ja vertaisarviointiin. Siksi ei ole mahdollista pitää apuraha- ja avustusasioissa esittelyä puhtaasti hallintoasiana, sillä sen katsotaan olevan ristiriidassa toimikuntien jäsenten asiantuntijaroolin kanssa. Apuraha- ja avustuspäätöksissä vertaisarvioinnin tulee olla aina ensisijaisena lähtökohtana. Apurahojen ja avustusten sähköisen hakujärjestelmän odotetaan lisäävän luottamushenkilöiden mahdollisuuksia valmistelutyön tehostamiseen.

Laajemmasta valmistelutyöstä ja erityisesti sihteerien esittelijäkäytännön tarpeesta on keskusteltu myös opetusministeriön kanssa. Esittelyä perustellaan selkeämmällä virkavastuulla. Esittelymenettelyn nähdään myös selkeyttävän ja tarkentavan päätöksenteon perusteluja ja sitä kautta lisäävän päätösten läpinäkyvyyttä. Esittelymenettely ei kuitenkaan liity päätöksentekijän ja hakijan väliseen suhteeseen (perusteluihin ja läpinäkyvyyteen sitä kautta) vaan sihteerin ja toimikunnan väliseen työnjakoon. Päätösten läpinäkyvyyttä tulee lisätä kehittämällä kriteereitä ja selkeyttämällä sekä hakuprosessiin että päätösprosessiin liittyvää tiedottamista.

Asioita ja päätöksiä valmistelevalla sihteerillä eli valmistelijalla on virkavastuu myös nykyisen työjärjestyksen mukaan. Valmistelija vastaa virkavastuulla omista päätöksistään, virkatoimistaan perustuslaintasoisesti (118 §) säädetyn virkavastuun mukaisesti. Valmistelija ei kuitenkaan vastaa päätöksentekijän (toimikunta) päätöksenteossa käyttämästä harkinnasta, joskin päätöksentekotilanteessa läsnä ollessaan saattaa hänen virkatehtävänsä olla päätöksentekijän neuvominen päätöksentekoon liittyvissä menettelykysymyksissä. Tällöin hänen vastuunsa ulottuu näiden neuvojen sisältöön.

Hyvänä käytäntönä pidetään valmistelevaa työjaostoa, joka on useimmissa toimikunnissa jo käytössä. Nykyisten toimikuntien työjaostot ovat käytännöltään vaihtelevia: osa tekee selkeät esitykset varsinaiseen kokoukseen, osa avoimia ehdotuksia päätösten pohjaksi. Tilannetta selkeyttää siirtyminen käytäntöön, jossa jokaisella toimikunnalla on työjaosto, joka valmistelee päätösesitykset erityisesti vertaisarviointia vaativissa päätöksissä. Alueellisella taidetoimikunnalla voi olla yhden työjaoston sijaan useampia työryhmiä, koska toimikunnan kokoonpano ei koske vain yhtä taiteenlajia vaan koko taiteen kenttää. Myös läänintaitelijoita voidaan käyttää valmistelevassa työryhmässä asiantuntijoina.

Työjaoston tai työryhmien kokoonpanon määrää kukin toimikunta itse tarpeidensa mukaan. Työjaosto valmistelisi ainakin apuraha- ja avustushakemukset sekä niihin rinnastettavissa olevat asiat kuten valtionpalkinnot, taiteilijaprofessuuri- ja akateemikkoesitykset ja muut asiat, joissa vertaisarviointi on merkittävässä roolissa päätöksiä tehtäessä. Työjaostoon voidaan viedä myös muita asioita käsiteltäväksi. Sihteeri kantaa erityisen suuren vastuun yhteisöjen toiminta-avustuspäätösten, taiteilijaeläkkeiden ja muiden vastaavien taustaselvityksiä edellyttävien avustuspäätösten perusteellisesta valmistelusta ja esittelystä. Työjaoston tai työryhmän valmisteleman päätösesityksen esittelee varsinaisessa kokouksessa toimikunnan sihteeri. Toimikunta hyväksyy esityksen sellaisenaan tai muunnettuna.

Nykyisin alueellisissa taidetoimikunnissa pääsihteerin rooli esittelijänä ja valmistelijana vaihtelee. On tarkoituksenmukaista luoda yhtenäiset käytännöt kaikkiin taidetoimikuntiin.

- **Esitetään, että toimikunnissa kaikki käsiteltävät asiat päätetään esittelystä ja esittelijänä toimii toimikunnan sihteeri. Apuraha- ja avustukset sekä niihin rinnastettavissa olevat vertaisarviointia edellyttävät asiat valmistellaan työjaostossa. Alueellisissa**

taidetoimikunnissa käytetään valmisteluun työjaoston sijaan työryhmää/ryhmiä. Sihteeri esittelee työjaoston tai -ryhmän valmistelemaat päätösesitykset toimikunnalle.

3.8. Tiedotus ja verkkopalvelu

Taidetoimikuntalaitoksen toiminnassa tiedotuksella on ensiarvoisen tärkeä merkitys. Haettavien apurahojen ja avustusten ajantasainen hakuinformaatio ja toimikuntien päätöksistä tiedottaminen ovat keskeinen osa toimintaa. Yhtä tärkeää on kertoa organisaation toiminnasta: päätöksiä tekevien toimielinten kokoonpanosta, päätösprosessista, toimintaa ohjaavista säädöksistä, tavoitteista ja linjauksista.

Taiteen keskustoimikunnalla on tällä hetkellä yksi päätoiminen tiedottaja, joka vastaa keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja erillislautakuntien tiedottamisesta sekä yleisestä koko toimikuntalaitosta koskevasta tiedottamisesta. Tiedotustoiminnan kehittämistä varten on asetettu viestinnän ja tiedotuksen kehittämisjaosto. Vakiintuneita tiedotuskanavia ovat olleet Arsis-lehti, lehdistötiedotteet, lehdissä julkaistavat hakuilmoitukset sekä kotisivut (www.taiteenkeskustoimikunta.fi). Alueelliset taidetoimikunnat vastaavat omasta tiedotuksestaan mm ylläpitämällä erillisissä osoitteissa sijaitsevia kotisivujaan. Ne on vuodesta 2008 lähtien koottu linkkilistaksi keskustoimikunnan sivuille.

Vuodesta 1984 julkaistulla Arsis-lehdellä on vakiintunut ja arvostettu asema taidehallinnon toiminnasta tiedottavana ja taide- ja kulttuuripolitiikan ajankohtaisia teemoja esittelevänä ja taustoittavana lehtenä. Se ilmestyy 4000 kpl painoksena neljästi vuodessa, kaksi teemanumeroa suomeksi, yksi englanniksi ja yksi numero apuraha- ja avustuspäätöksiä luettelomaisesti kokoavana Arsis-Bulletin -numerona. Lehti julkaistaan myös pdf-muodossa keskustoimikunnan kotisivuilla. Lehden päätoimittajana toimii keskustoimikunnan puheenjohtaja, toimitussihteerinä tiedottaja.

Toimikuntalaitoksen organisointi tehtäviltään entistä laajemmaksi Taiteen edistämiskeskukseksi, jolla on aktiivinen rooli taide- ja kulttuuripolitiikan kehittäjänä, tulee korostamaan viestinnän merkitystä myös edistämiskeskuksen hallituksen tärkeänä työkaluna. Viestintää voidaan hyödyntää esim. kulttuuripoliittisessa keskustelussa, erilaisissa kyselyissä ja kartoituksissa tukemaan strategista suunnittelua, tavoitteiden asettamista ja toiminnan kehittämistä. Myös tavoitteet päätöksenteon läpinäkyvyyden lisäämisestä asettavat tiedotustoiminnalle uusia haasteita. Vuoden 2010 aikana käyttöön otettava opetusministeriön hallinnonalan neljän viraston yhteinen sähköisen asianhallinnan järjestelmä (Salama) tarjoaa uuden työkalun organisaation sisäiseen viestintään. Myöhemmin käyttöön otettava apurahojen ja avustusten sähköinen hakujärjestelmä puolestaan tuo asiakkaiden ulottuville verkkopalvelun, joka edellyttää ulkoisen viestinnän merkittävää uudistamista.

Edellä esitettyjen kehittämistavoitteiden ja vuonna 2010 toteutuvien uudistusten edellyttämä kokonaisvaltainen viestinnän kehittäminen tulee käynnistää viipymättä. Viestintä tukee uuden organisaation strategisten tavoitteiden asettamista ja toteutusta ja toimikuntien perustehtävien toimeenpanoa sekä ilmentää koko organisaation asenteita ja arvoja.

- **Käynnistetään uuden organisaation viestinnän kokonaisvaltainen suunnittelu ottaen huomioon, että jo vuoden 2010 syksyllä tulee olla käytössä sähköisen asiointin verkkopalvelujen kanssa integroidut uudistetut kotisivut.**

4. HALLINNON JÄRJESTÄMINEN

4.1. Nykytilanne

Taidetoimikuntien suhde opetusministeriöön on määritelty taiteen edistämisen järjestelystä annetussa laissa. Sen mukaan taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat sekä alueelliset taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia. Tulosohjauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien yhteiselimenä on taiteen keskustoimikunta ja sen hallintotoimisto. Taidetoimikuntien toiminnan järjestämisestä päätetään taiteen keskustoimikunnan vahvistamassa työjärjestyksessä.

Taiteen keskustoimikunta on opetusministeriön alainen tulosohjattu organisaatio, joka kuuluu osana opetusministeriön tilivirastoon ja sisältyy sen tilinpäätökseen. Sillä on opetusministeriön kanssa yhteisiä, keskeisiä järjestelmiä myös mm. tietohallinnossa, valtionavustusten hallinnoinnissa ja maksatuksessa sekä talous- ja henkilöstöhallinnossa.

Vuonna 2009 toteutunut taiteen keskustoimikunnan siirtyminen Valtiokonttorin palvelukeskuksen asiakkaaksi on lisännyt yleishallinnon tehtäviä ja tuonut henkilöstön rekrytointi- ja koulutustarpeita mm. talous- ja henkilöstöhallinnon ja tietopalvelun tehtävissä.

Opetusministeriö tekee taiteen keskustoimikunnan kanssa kolmivuotisen tulossopimuksen, jota tarkistetaan vuosittain tulosneuvotteluissa. Taidetoimikuntalaitoksen toiminnan keskeiset alueet on sisällytetty sovittuihin tulostavoitteisiin. Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuvaavat tunnusluvut kaipaavat edelleen kehittämistä. Haasteena on myös saada tulostavoitteet välittymään taiteen keskustoimikunnasta valtion ja alueellisten taidetoimikuntien toimintaan. Ministeriön strategisten painopisteiden (esim. lastenkulttuuri, kulttuurin hyvinvointivaikutukset, saavutettavuus, monikulttuurisuus, kulttuurivienti ja -vaihto jne.) välittyminen taidetoimikuntalaitoksen toimintaan tapahtuu edelleenkin paljolti yksityiskohtaisen määrärahaohjauksen avulla. Tämä puolestaan on ristiriidassa uudelle Taiteen edistämiskeskukseksi tavoitellun itsenäisemmän taidepolitiikan linjaajan ja taiteen edistämisen toteuttajan roolin kanssa.

Alueellisten taidetoimikuntien integroiminen taiteen keskustoimikuntaan vuonna 2008 edellytti säädöstasolla toteutettuja muutoksia myös taidetoimikuntalaitoksen hallintorakenteeseen. Uudistuksen jälkeen taiteen keskustoimikunnalla luottamuselimenä on entistä selkeämpi ja vahvempi rooli kaikkien taidetoimikuntien yhteiselimenä, tulosohjaajana ja resurssien jakajana. Samalla korostui myös taiteen keskustoimikunnan alaisen hallintotoimiston rooli yhtenäisen taidetoimikuntalaitoksen yleishallinnon organisoijana ja palvelujen tarjoajana. Yhteistä rakennetta ja siirtymistä yhtenäisiin hallintokäytäntöihin vahvistettiin myös uudella yhteisellä työjärjestyksellä, joka korvasi taiteen keskustoimikunnan sekä alueellisten taidetoimikuntien aiemmat erilliset työjärjestykset.

Taiteen edistämisen järjestelystä annetussa laissa ja asetuksessa säädetään luottamuselinten tehtävistä. Tehtävät sanelevat osaltaan myös hallinnon järjestämisen tarpeet. Hallinnon järjestämisen kannalta keskeisiä ovat lain ja asetuksen säädökset mm. taiteen keskustoimikunnan puheenjohtajasta, hallintotoimistosta ja työjärjestyksestä, jossa annetaan tarkempia määräyksiä hallintotoimiston organisaatiosta, henkilöstön tehtävistä, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä toiminnan ja hallinnon järjestelystä.

4.2. Taiteen edistämiskeskus ja sen hallitus

Opetusministeriön kulttuuripolitiikan strategiassa 2020 ja tässä esityksessä esitetään, että valtion taidetoimikuntalaitosta vahvistetaan ja siitä muodostetaan opetusministeriön tulosohjauksessa oleva taidehallinnon keskuselin nimeltään Taiteen edistämiskeskus. Taiteen keskustoimikunta esittää, että laki ja asetus taiteen edistämisen järjestelystä korvataan lailla ja asetuksella Taiteen edistämiskeskuksesta. Uusi laki sisältäisi perussäännökset Taiteen edistämiskeskuksen tehtävistä, hallinnosta ja organisaatiosta, päätöksentekoaikojen ja ratkaisuvallan käytöstä.

Taiteen keskustoimikunta esittää, että uuden Taiteen edistämiskeskuksen organisaation keskeiset osat olisivat hallitus, valtion taidetoimikunnat, alueelliset taidetoimikunnat ja hallintovirasto. Edellä on käsitelty taidetoimikuntien tehtäviä ja kokoonpanoa. Seuraavassa käsitellään Taiteen edistämiskeskuksen hallitusta ja hallintovirastoa.

Voimassaolevan lain mukaan valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien ”yhteiselimenä” on taiteen keskustoimikunta ja sen hallintotoimisto. Taiteen keskustoimikunnan muodostavat valtion taidetoimikuntien puheenjohtajat (9) ja valtioneuvoston määräämät kuusi muuta jäsentä, joista vähintään kahden tulee edustaa alueellisia taidetoimikuntia. Yksi valtioneuvoston määräämistä kuudesta jäsenestä on taiteen keskustoimikunnan puheenjohtaja. Hän on samalla keskustoimikunnan esimies, joka voi hoitaa tehtävänsä sivutoimisesti tai päätoimisesti tilapäisenä virkamiehenä. Nykyisessä taidehallinnon organisaatiossa tämä 15-jäseninen taiteen keskustoimikunta on taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuutta ohjaava ”hallitus”, vaikka sitä ei laissa hallitukseksi nimitetäkään.

Taiteen keskustoimikunnan korvaavalle Taiteen edistämiskeskuksen hallitukselle tulee lainsäädännössä määrittää selkeä asema keskeisenä päätöksentekaelimenä, joka käyttää keskuksen ylintä valtaa ja valvoo viraston toimintaa. Se päättää opetusministeriön tulosohjauksessa keskuksen yleisistä toimintalinjoista ja tavoitteista, johtaa taide- ja kulttuuripoliittista kehittämistä, kehittää toimikuntien välistä yhteistyötä, jakaa määrärahat taidetoimikunnille ja alueellisille toimikunnille, asettaa jaostot ja osoittaa niille määrärahat, delegoi päätäntävaltaa ja päättää määrärahoista ja avustuksista, jotka koskevat useita taiteenaloja, poikkitaiteellisia hankkeita tai pilottiluonteista toimintaa. Sen tehtävät vastaisivat siten varsin pitkälle nykyisen taiteen keskustoimikunnan tehtäviä.

Taiteen keskustoimikunnan näkemyksen mukaan on tärkeää säilyttää myös uudessa organisaatiossa hallituksen kiinteä yhteys taidetoimikuntiin ja edistää taidetoimikuntien välistä yhteistyötä. Siitä syystä taiteen keskustoimikunta esittää, että taiteen edistämiskeskuksen hallituksen jäseninä toimisivat valtion taidetoimikuntien puheenjohtajat (9). Myös valtioneuvoston edellä mainittujen lisäksi määräämillä kuudella asiantuntijajäsenellä on merkittävä rooli hallituksessa. Näillä jäsenillä pyritään varmistamaan monipuolinen kulttuuripolitiikan ja kulttuurielämän tuntemus ja alueellinen asiantuntijuus. Taiteen keskustoimikunta esittääkin, että valtioneuvosto määräisi Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen sekä sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan pääpiirteittäin samoin kuin nykyisen taiteen keskustoimikunnan.

Ainoa tässä esitetty muutos koskee hallituksen puheenjohtajan ja viraston esimiehen tehtävien erottamista vastaavalla tavalla kuin Suomen Akatemian kohdalla on tehty vuoden 2010 alusta voimaan tulevassa lainsäädännössä. Hallituksen luottamustoimisen puheenjohtajan tehtäviin jäisi kuulumaan hallituksen puheenjohtamisen ohella huolehtiminen hallitukselle kuuluvasta

valvontavastuusta. Viraston esimiehenä toimisi valtioneuvoston virkaan nimittämä ylijohtaja. Kuten Suomen Akatemiassa ja muissa valtion laitoksissa, myös Taiteen edistämiskeskuksessa viraston ylijohtaja kuuluisi kuitenkin jäsenenä hallitukseen.

Edistämiskeskuksen hallitus kasvaisi näin 16-jäseniseksi. Se on varsin laaja. Päätöksenteon sujuvuuden varmistamiseksi asiat on syytä valmistella työjaostossa, kuten myös taiteen keskustoimikunnassa on tehty.

4.3. Hallintoviraston organisaatio

Taiteen edistämiskeskuksen hallintovirastoa johtaa Taiteen edistämiskeskuksen **ylijohtaja**, joka on määrääjäksi viraston ylijohtajan virkaan viranhakumenettelyllä valittu henkilö. Nykyisellään virastoa johtavan pää- tai sivutoimisen puheenjohtajan toimikausi on sidottu keskustoimikunnan kolmivuotiseen toimikauteen, mikä on viraston johtamista ajatellen varsin lyhyt aika (käytännössä useimmat puheenjohtajat ovat kuitenkin hoitaneet virkaansa kaksi perättäistä kautta). Luontevaa on sitoa viraston ylijohtajan toimikausi toimikuntien kolmivuotiskausiin, jolloin sopiva virkakausi olisi kuusi vuotta.

Ylijohtaja johtaa kaikkea operatiivista toimintaa ja vastaa tätä kautta myös Taiteen edistämiskeskukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamisesta. Hän esittelee hallitukselle päätökset, jotka koskevat koko organisaation toimintaa. Toiminnan eri osa-alueita koskevat asiat esittelee kunkin ao. yksikön johtaja tai tulosalueen päällikkö sen mukaan kuin työjärjestyksessä määrätään.

Taiteen edistämiskeskuksen hallintoviraston tehtävät jakaantuvat taiteen edistämistä koskevia asioita hoitavaan taiteen edistämisen yksikköön ja yleishallinnosta vastaavaan hallintoyksikköön. Yksiköiden toiminta järjestetään tarkoituksenmukaiseksi katsottaviin tulosalueisiin, joista määrätään joko asetuksella tai työjärjestyksessä.

Taiteen edistämisen yksikkö vastaa kaikkien luottamustoimielinten (edistämiskeskuksen hallituksen, valtion ja alueellisten taidetoimikuntien, erillislautakuntien ja jaostojen) päätöksenteon valmisteluun ja toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä sekä tutkimus- ja selvitystoiminnasta. Yksikön esimiehenä on taiteen edistämisen yksikön johtaja (nykyinen taiteen keskustoimikunnan pääsihteerin virka), joka toimii myös Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen kokousten sihteerinä sekä esittelijänä koko yksikön toimialaa koskevissa asioissa.

Yksikön toiminta jakaantuu kolmeen tulosalueeseen: valtakunnallisen taiteenedistämisen tulosalue, alueellisen taiteenedistämisen tulosalue sekä tutkimustoiminnan tulosalue. Kunkin tulosalueen esimiehenä on ao. tulosalueen päällikön virkaan valittu tai tehtävään määrätty viranhaltija.

Valtakunnallisen taiteenedistämisen tulosalueeseen kuuluvat edistämiskeskuksen hallituksen, valtion taidetoimikuntien, jaostojen sekä erillislautakuntien päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta vastaavat taidesihteerit/esittelijät, suunnittelijat ja osastosihteerit.

Alueellisen taiteenedistämisen tulosalueeseen kuuluvat Taiteen edistämiskeskuksen aluetoimistoissa työskentelevät alueellisten taidetoimikuntien päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta vastaavat pääsihteerit ja suunnittelijat/osastosihteerit sekä alueellisen taidetoimikunnan valitsevat Taiteen edistämiskeskukseen työsuhteessa olevat läänintaiteilijat ja muut työsuhteeseen otetut työntekijät. Aluetoimiston esimiehenä toimii taidetoimikunnan pääsihteerit.

Tutkimustoiminnan tulosalueeseen kuuluvat taiteen edistämistä koskevaan tutkimus- ja selvitystoimintaan osallistuvat erikoistutkijat, tutkijat ja suunnittelijat ja mahdollinen muu tulosalueen toimintaan palkattu henkilöstö.

Hallintoyksikkö vastaa edistämiskeskuksen yleishallinnosta, ja siinä hoidetaan kaikki henkilöstö- ja taloushallintoon sekä tietopalveluun ja tietohallintoon liittyvät asiat. Yksikköön kuuluvat hallinto-, lainopillinen ja taloushenkilöstö sekä tietohallinnon, kirjaamon, arkistoinnin ja virastopalvelun tehtävistä vastaava henkilöstö. Yksikön päällikkönä toimii hallintojohtajan virkaan valittu henkilö. Myös aluetoimistojen henkilöstöhallintoon liittyvät asiat (ml. läänintaiteilijoiden työsuhteet) hoidetaan vastedes tässä yksikössä.

Ylijohtajan esikuntaan kuuluvat tiedottaja, johdon sihteeri ja mahdollinen muu esikuntahenkilöstö.

Organisaation yksiköiden ja henkilöstön tehtävät määritellään tarkemmin Taiteen edistämiskeskuksen hallituksen hyväksymässä työjärjestyksessä.

Taiteen edistämiskeskuksen organisaatiokaavio on esitetty liitteessä 1.

- **Taiteen keskustoimikunnasta muodostetaan opetusministeriön hallinnonalalla ja tulosohjauksessa toimiva taidehallinnon keskuselin Taiteen edistämiskeskus.**
- **Laki ja asetus taiteen edistämisen järjestelystä korvataan lailla ja asetuksella Taiteen edistämiskeskukselta. Uusi laki sisältää perussäännökset Taiteen edistämiskeskuksen tehtävistä, hallinnosta ja organisaatiosta, päätöksentekokeleistä ja ratkaisuvallan käytöstä. Asetuksella ja edistämiskeskuksen hallituksen hyväksymällä työjärjestyksellä määrätään organisaatiosta tarkemmin.**
- **Taiteen edistämiskeskuksen toimintaa johtaa valtion taidetoimikuntien puheenjohtajista ja kuudesta muusta valtioneuvoston määräämästä jäsenestä sekä Taiteen edistämiskeskuksen esimiehenä toimivasta ylijohtajasta muodostuva hallitus. Taiteen edistämiskeskuksen esimiehen ja hallituksen luottamustoimisen puheenjohtajan tehtävät erotetaan toisistaan.**
- **Taiteen edistämiskeskuksen esimiehenä toimii virkaan määrääjäksi valittu ylijohtaja. Hallintovirasto jakaantuu kahteen yksikköön, taiteen edistämisen yksikköön ja hallintoyksikköön, joita kumpaakin johtaa yksikön johtaja. Nykyinen pääsihteerin virka muutetaan taiteen edistämisyksikön johtajan viraksi.**
- **Hallituksen luottamustoimiselle puheenjohtajalle maksetaan vuosipalkkio.**
- **Hallintoviraston resursseja vahvistetaan.**

4.4. Resurssit

Nykyisen taidetoimikuntalaitoksen organisointi edellä kuvatulla tavalla Taiteen edistämiskeskuksiksi merkitsee osin huomattaviakin tehtävänlisäyksiä ja myös toimintakulttuurin muutosta. Esityksellä on vaikutusta sekä organisaation henkilöstöresursseihin, tilaratkaisuihin, toimintamäärärahoihin että taiteen edistämisen määrärahoihin.

Toiminnan järjestelyissä tulee ottaa huomioon, että Taiteen keskustoimikunnalla on nykyisin opetusministeriön kanssa joitakin keskeisiä yhteisiä järjestelmiä ja resursseja, joissa ei ole syytä eikä käytännössä mahdollistakaan muuttaa nykytilannetta. Nämä liittyvät etenkin tietohallintoon ja valtionavustusten hallinnointiin ja maksatukseen. Suunnitteilla oleva sähköisen asianhallinnan ja valtionavustusten järjestelmä (Salama) tuo jo vuodesta 2010 lähtien toimintaan muutoksia, joiden henkilöstövaikutuksia ei vielä voida kaikilta osin ennakoita.

Keskeinen selvitettävä asia on niin ikään itsenäinen asema tilivirastona tai maksupisteenä. Tällä on olennainen vaikutus edistämiskeskuksen taloushallinnon järjestämiseen.

Resurssien tarkastelussa tulee lisäksi ottaa huomioon valtion tuottavuusohjelman mukaisesti nykyiselle organisaatiolle asetettu henkilötyövuosien vähennystavoite (-12 htv v. 2015 mennessä) sekä valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevat säädökset ja nykyisen hallitusohjelman alueellistamista koskevat tavoitteet. Asiaan liittyen on parhaillaan käynnissä opetusministeriön selvitystyö Taiteen keskustoimikunnan Helsingissä sijaitsevan toimipisteen (23 henkilöä) mahdollisesta alueellistamisesta. Taiteen keskustoimikunta katsoo, että alueellistamisessa tarkastellut vaihtoehdot näiden toimintojen siirtämisestä Tampereelle tai Jyväskylään eivät ole mahdollisia. Erityisesti tähän vaikuttaa koko toiminnan kannalta keskeisten sidosryhmien, ennen muuta opetusministeriön, taiteenalojen valtakunnallisten järjestöjen, valtion taidetoimikuntien asiakaskunnan enemmistön sekä keskeisten valtakunnallisten taidelaitosten sijaitseminen pääkaupunkiseudulla. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että taiteen keskustoimikunnassa on jo nykyisellään 13 eri puolilla Suomea sijaitsevaa alueellista toimistoa, joissa työskentelee yhteensä 31 hallintovirkamiestä ja 49 työsuhteista läänintaiteilijaa.

Henkilöstöresurssien lisästarpeet kohdistuvat useille toimintojen alueille. Yleishallinnon tehtävien lisääntyminen ja keskittäminen hallintoyksikköön edellyttää hallintojohtajan ja lisäresursseja talous-, henkilöstö- ja tietohallintoon. Osa tehtävistä voidaan hoitaa ostopalveluina. Valtionavustusten hakuajojen lisääminen merkitsee aina vastaavan työprosessin toistumista ja siihen käytettävän henkilötyömäärän lisäystä asiakaspalvelusta päätösten toimeenpanoon ja avustuksen käytön valvontaan. Tehtävien siirrot opetusministeriöstä edellyttävät esittelijä- ja osastosihteeriresurssien lisäystä. Tulee selvittää, voidaanko ne toteuttaa virkasiirtoina opetusministeriöstä. Esittelymenettely lisää valtion taidetoimikuntien sihteerien valmistelutyötä ja toimikuntaa kohti tarvittavaa työmäärää. Myös kansainvälisen toiminnan vahvistaminen ja esitetty monikulttuurisuusasiantuntija merkitsevät henkilötyövuosien lisäystä.

Alueellisten taidetoimikuntien pääsihteerien ja muun henkilöstön yleishallinnon tehtävistä osa siirtyy hallintoyksikköön. Se lisää henkilöstön mahdollisuuksia panostaa toimikunnan työhön kulttuuripoliittisena kehittäjänä ja yhteistyön ylläpitäjänä. Alueellisten taidetoimikuntien aseman vahvistaminen ja tehtäväkentän laajentuminen edellyttää kuitenkin lisäresursseja.

Valtion taideteostoimikunnan siirtäminen valtion taidemuseoon merkitsee kahden henkilötyövuoden vähennystä. Taiteilijaprofessorin virkojen muuttaminen apurahoiksi (vuodesta 2015 lähtien) merkitsee 11 henkilötyövuoden vähennystä.

Viraston **toimintamääräraha** tulee ottaa huomioon edellä esitettyjen tehtävnlisäysten edellyttämät tarpeet.

Taiteen edistämiskeskuksille osoitettavien **edistämismäärärahojen** tarve on pääosin arvioitavissa esitetyistä valtionavustustehtävien siirroista (mm. valtakunnalliset kulttuuritapahtumat, taiteilijaeläkkeet, järjestöavustukset, taiteen aluekeskusten avustukset jne.).

Uusien ja laajenevien tehtävien edellyttämät edistämismäärärahojen lisäykset tarkentuvat Taiteen edistämiskeskuksen tekemien talousarvioesitysten myötä.

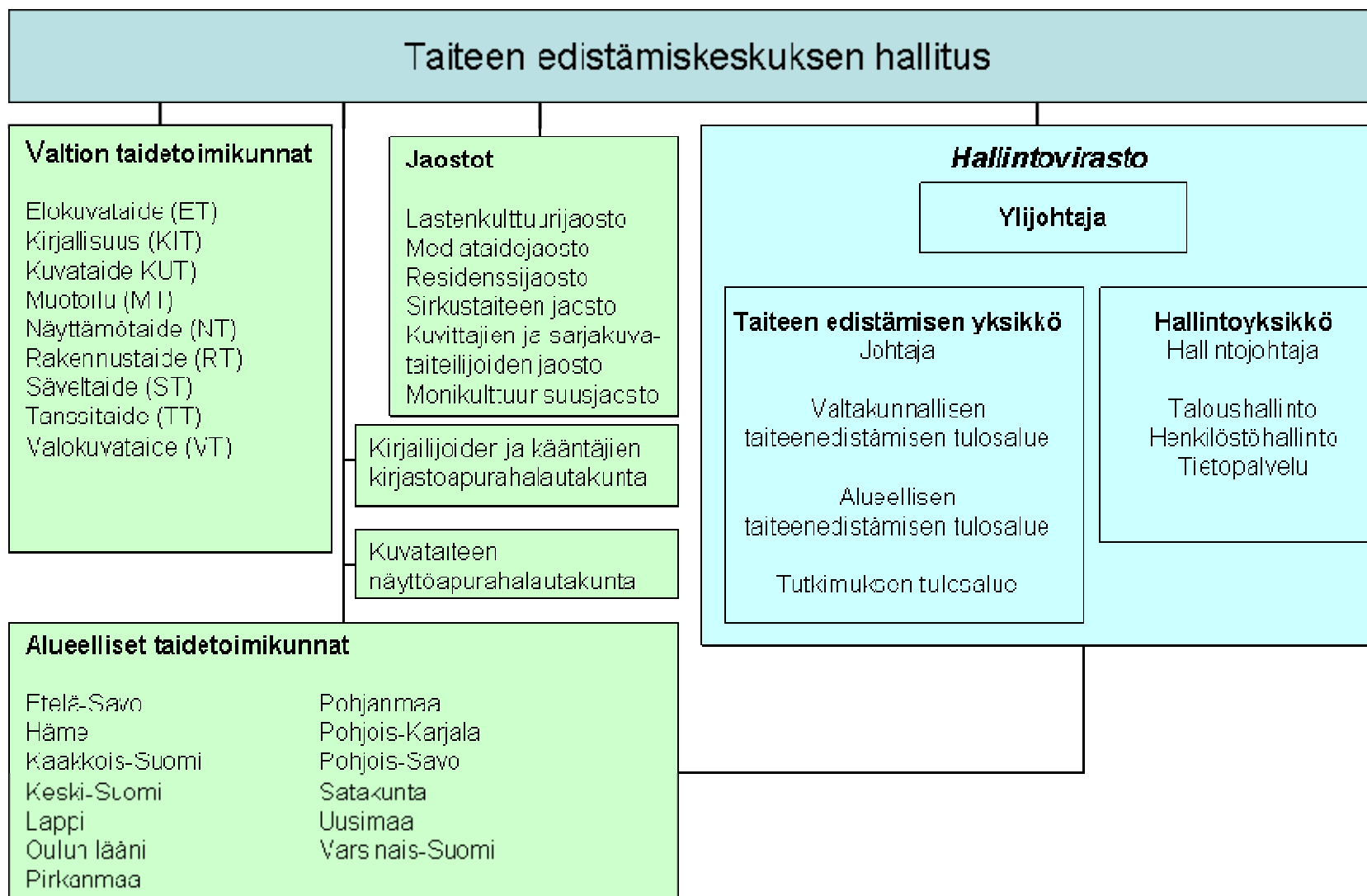
Edellä todetut seikat ja etenkin vireillä olevat, vielä vaikeasti ennakoitavat toiminnalliset muutokset tekevät resurssitarpeiden arvioinnin varsin haasteelliseksi ja edellyttävät yksityiskohtaista tarkastelua uudistuksen valmisteluvaiheessa. Uudistuksen toteutus ilman resurssien lisäyksiä ja uudelleen kohdennuksia ei sen sijaan ole mahdollista.

- **Taiteen edistämiskeskukselle osoitetaan valtionavustustehtävien siirtojen sekä lisääntyvien yleishallinnon tehtävien edellyttämät vastaavat henkilöstö- ja määräraharesurssit.**
- **Resurssien tarkempi mitoitus ja tarve selvitetään erikseen yhteistyössä Taiteen keskus toimikunnan ja opetusministeriön kanssa uudistuksen valmistelun yhteydessä.**

4.5. Tarvittavat säädösmuutokset

Esitys taidetoimikuntajärjestelmän organisoimisesta Taiteen edistämiskeskuksiksi edellyttää siitä annettavaa uutta lakia tai muutoksia taiteen edistämisen järjestelystä annettuun lakiin ja asetukseen. Lisäksi se edellyttää muutoksia taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annettuun lakiin ja asetukseen, valtioneuvoston asetukseen opetusministeriöstä sekä opetusministeriön työjärjestykseen, valtioneuvoston asetukseen valtion taideteostoimikunnasta sekä valtioneuvoston päätökseen ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä.

TAITEEN EDISTÄMISKESKUKSEN ORGANISAATIO

4. SAMMANDRAG AV UTVECKLINGSFÖRSLAGEN

Centrala mål för utvecklingsarbetet:

1. Förstärkning av konstkommissionsinstitutionen som en riksomfattande helhet samt etablering av Centralen för konstens främjande
2. Förstärkning av den regionala konstförvaltningen samt utveckling av kontakterna med regionens övriga kulturaktörer
3. Ökad betydelse för konstkommissionsinstitutionens konstpolitiska strategi.
4. Delegering och förenkling av beslutsfattandet inom konstförvaltningen
5. Ökad öppenhet och transparens i beslutsprocesserna och ökad effektivitet i beredningsarbetet
6. En mer strömlinjeformad och klarare förvaltningsstruktur.

Förslag:

1. Centralkommission för konst föreslår, att konstkommissionsväsendet utvecklas till ett centralt organ inom undervisningsministeriets förvaltningsområde och resultatstyrning, ett självständigt beslutsfattande organ inom konstförvaltningen på samma sätt som Finlands Akademi med sina vetenskapliga kommittéer är centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Det är inte fråga om att grunda en ny organisation utan om att utveckla centralkommissionen för konst och hela konstkommissionsväsendet genom att utvidga uppgifterna, öka självständigheten och stärka förvaltningsstrukturen.
2. Det föreslås att nuvarande beteckning centralkommissionen för konst helt bortlämnas. Som nytt namn för organisationen föreslår centralkommissionen Centralen för konstfrämjande. En förkortning, t.ex. CK, kan dessutom användas för Centralen för konstfrämjande.
3. Verksamheten leds och övervakas av en styrelse för Centralen för konstfrämjande. Styrelsen får en sammansättning som i stort sett motsvarar den nuvarande centralkommissionen för konst. Statsrådet utnämner styrelsen samt en ordförande och viceordförande för den för en treårsperiod. Till styrelsen hör förutom ordförandena för statens konstkommissioner (9) sex andra medlemmar, av vilka två bör representera de regionala konstkommissionerna. Överdirektören för Centralen för konstfrämjande är därtill på tjänstens vägnar medlem av styrelsen. Medlemmarna kan utses för högst två på varandra följande perioder.
4. Statens konstkommissioner (9) och de regionala konstkommissionerna (13) kvarstår som en viktig del av den beslutsfattande apparaten i Centralen för konstfrämjande. Centralkommissionen för konst föreslår inte att nya kommissioner inrättas eller att gamla sammanslås. Genom att tillsätta sektioner till vilka styrelsen delegerar beslutanderätt, kan man reagera flexibelt på konstlivets förändringar. Sammansättningen av statens konst-kommissioner kan minskas så, att maximiantalet medlemmar är nio i stället för nuvarande elva. Sammansättningen av de regionala konstkommissionerna föreslås bevaras i sin nuvarande form.
5. En central funktion för Centralen för konstfrämjande förblir att fungera som sakkunnig- och finansieringsorganisation för statens konstförvaltning. Beslutsfattandet baserar sig på peer review (utvärdering mellan två parter på samma nivå). Från undervisningsministeriet överflyttas operativa uppgifter samt utdelning av statsbidrag och andra anslag i ökande omfattning till Centralen för konstfrämjande. Centralkommissionen för konst föreslår, att man till Centralen för konstfrämjande överför beslut t.ex. om stöden till

riksomfattande kulturprojekt, bidrag för internationellt samarbete, extraordinarie konstnärspensioner, verksamhetsbidrag till konstorganisationer, regionala danscentra, barnkulturcentra samt behovsprövat stöd till konstinstitutioner som erhåller statsandelar, teatrar som erhåller statsandelar, samarbetsprojekt inom det fria fältet och bidrag av liknande slag.

I fråga om de bidragsbeslut som inte överflyttas till Centalen för konstfrämjande, bör man förutsätta att utlåtanden inbegärs från Centralen för konstfrämjande. Beslut om stöd till statens konstinstitutioner och för de lagstadgade statsandelarna skulle också i fortsättningen fattas vid undervisningsministeriet.

6. Konstkommissionsväsendets tyngd i det konstpolitiska strategi- och programarbetet och konstförvaltningens roll som expertorgan föreslås stärkas. Samarbetet mellan undervisningsministeriet och Centralen för konstfrämjande bör utökas i fråga om det konstpolitiska utvecklingsarbetet.

7. Att utarbeta program och främja projekt som fungerar som piloter för nya verksamhets- och samarbetsformer är i fortsättningen en viktig uppgift för konstförvaltningen. Uppgiften gäller såväl styrelsen för Centralen för konstfrämjande som var och en av konstkommissionerna när det gäller utvecklingen av den egna konstsektorn, och också de regionala konstkommissionerna när det gäller utvecklingsarbetet på konst- och kulturlivets olika områden.

Detta förutsätter en ökad kommunikation med konst- och kulturfältet, med konst- och kulturorganisationer och med sammanslutningar nationellt och regionalt.

Konstpolitisk sakkunskap och konststrategiskt kunnande bör utvecklas i samarbete med konstfältet bland annat genom att man arrangerar öppna debatter och seminarier. Centret för konstfrämjande bör arrangera tillfällen, vid vilka man kan dra nytta av konst-akademikernas och konstnärprofessorernas expertis och auktoritet.

8. Inom ramen för en bredare kulturpolitik har Centralen för konstfrämjandet mångahanda uppgifter för att främja konsten, t ex frågan om konstens tillgänglighet, barnkulturen, det mångkulturella och för främjande av en tillämpad användning av konst. Att dra nytta av konstnärers kunskaper och färdigheter bör vara en viktig del av närings-, sysselsättnings- och innovationspolitiken och i strategierna för den kreativa ekonomin.

9. Att följa med och beakta de förändringar som sker i konsten och samhället kräver lyhördhet och flexibilitet av Centralen för konstfrämjande. En viktig förändring är ökningen av mångkulturella inslag i det finländska kulturlivet. Den demografiska förändringen leder ofrånkomligen till förändringar i det finländska kultur- och konstlivet. Detta förutsätter ett kulturpolitiskt forskningsarbete och en omprövning av tyngdpunktsområdena. Man kan uppnå resultat t ex genom att inrätta en speciell tjänst för en expert i mångkulturalism och förstärka verksamheten i sektionen för mångkulturalism.

10. I tillägg till undervisningsministeriets resultatstyrning bestämmer styrelsen för Centralen för Konstfrämjande, statens konstkommissioner samt de regionala konstkommissionerna i början av varje ny treårsperiod de strategier och tyngdpunktsområden som skall styra bidragspolitiken och den egna verksamheten. Huvudtanken bör vara, att offentlighets-principen skall gälla i fråga om öppenhet och transparens i tyngdpunktsområdena och linjedragningarna.

11. Den centrala uppgiften för Centralkommissionen för konst och konstkommissionerna är att trygga arbetsmöjligheterna för konstnärer och att stöda konsten i övrigt. Bidragspolitiken skall förbli central i verksamheten. I slutet av år 2008 förverkligades en

omfattande reform av bidragsformerna så att den sökandes status (enskild person/ samfund) fungerar som nyckel till ansökan i stället för ämnesområden som är kopplade till vissa fastslagna stödformer.

Reformens funktionalitet bör följas upp och dess flexibilitet vid behov utvidgas. Stödformerna bör fortsättningsvis utvecklas. Mångåriga verksamhetsbidrag till samfund på basen av deras budgeter är en viktig fråga. Resultatstyrning och uppföljning måste ingå som förutsättningar för fleråriga bidrag.

I mångåriga bidrag bör resultatstyrning och uppföljning ingå. I fråga om själva ansökningsprocesserna kommer situationen i kommissionsväsendet som helhet att förändras när elektroniska ansökningsrutiner tas i bruk år 2010.

12. Besluten vid Centralen för konstfrämjande baserar sig på fältets sakkunskap och på peer review (utvärdering mellan två parter på samma nivå). Vid peer review-bedömning är kriterierna och motiveringarna svårare att definiera än när det gäller kriterier som är mätbara och baserar sig på formella fakta.

Tillförlitligheten i beslutsfattandet blir större om medlemmarna alternerar och det beslutande organet är tillräckligt stort, har en bred åldersskala och en regional spridning.

Därtill bör man medvetet fästa uppmärksamhet vid en jämbördig behandling av ansökarna, följa reglerna om jäv, utforma kriterier för beslutsfattandet och ombesörja att grunderna för besluten är tillräckliga. Centralkommissionen för konst tillsätter en arbetsgrupp för att utarbeta klara ansökningsinstruktioner och de formella allmänna kriterier som ligger till grund för besluten för stöd både till enskilda personer och samfund.

13. I alla beslutsfattande organ vid Centralen för konstfrämjande övergår man till föredragningsförfarande. Som föredragande i styrelsen för Centralen för konstfrämjande fungerar centrets överdirektör eller chefen för den enhet till vilken den aktuella frågan hör, eller resultatenhetens chef, i statens konstkommissioner kommissionens sekreterare och i de regionala konstkommissionerna generalsekreteraren eller planeraren.

Stipendie- och bidragsärenden och med dem jämförbara ärenden som förutsätter peer review bereds i den administrativa enheten. De regionala konstkommissionerna utser en expertgrupp eller -grupper i stället för en administrativ enhet för beredningsarbetet. Sekreteraren föredrar administrationens eller gruppens förslag för beslut i kommissionen.

14. Centralen för konstfrämjande utarbetar en helhetsplan för kommunikationen. Kommunikationen bör stöda genomförandet av de strategiska målen för organisationen, konstkommissionernas arbete samt manifesteras hela organisationens attityder och värderingar när det gäller transparens och öppenhet i besluten. I planen bör beaktas, att förnyade hemsidor som integreras med de elektroniska nättjänsterna bör tas i bruk redan hösten 2010.

15. En av de uppgifter som åligger den nuvarande centralkommissionen för konst är att främja kännedomen om finländsk konst utomlands och det internationella utbytet på konstens område. I denna uppgift har förutom centralkommissionen för konst också konstkommissionerna ett ansvar för utvecklandet av internationella aktiviteter på sitt eget konstområde, och de regionala kommissionerna ansvarar för utvecklingen av internationell verksamhet på sitt arbetsområde. Denna befrämjande arbetsuppgift bör förstärkas och de resurser som allokeras för resestipendier och internationella projekt på konstfältet bör utökas vid Centralen för konstfostran, konstkommissionerna och de regionala konstkommissionerna. Därtill bör Centret för konstfrämjande utveckla det egna internationella samarbetet och bättre utnyttja detta t ex genom en förbättrad seminarieverksamhet.

16. Forsknings- och statistikarbetet bör knytas fastare till och bli en del av den strategiska konstpolitiska planeringen som leds av styrelsen. Samarbeta och beställda forskningsprojekt utvecklas med institutioner och högskolor som producerar kultur- och konstpolitisk forskning. Nödvändigheten av att upprätthålla biblioteksfunktionen som ett offentligt bibliotek i anslutning till Centralen för konstfrämjande bör utredas.

17. År 2008 anslöts de regionala konstkommissionerna till centralkommissionen för konst; och då flyttades också deras resultatstyrning och resursallokering från undervisningsministeriet till centralkommissionen för konst. De regionala konstkommissionerna har en central roll i att främja konsten på sitt eget verksamhetsområde. De är expert- och finansieringsorgan för konsten, och deras instrument är bl a utdelning av stipendier och bidrag, att avge utlåtanden och genomföra utredningar samt avlöna länskonstnärer. Denna uppgift föreslås inte ändras, men enheterna bör erhålla bättre möjligheter att sköta sin uppgift, att få ökade resurser och att utveckla en arbetsfördelning gällande befogenheter och samarbete mellan Centralen för konstfrämjande, konstkommissionerna och de regionala konstkommissionerna.

18. Den regionala förvaltningsreform som för närvarande behandlas i riksdagen och dess inverkan på den regionala verksamheten föreslås utredas separat. Målsättningen bör vara att stärka de regionala konstkommissionerna inom den statliga regionförvaltningen. Förutsättningarna att främja konsten i regionerna bör tryggas genom ett brett regionalt samarbete, i vilket konstkommissionen har en central roll för att samla den regionala konst- och kulturverksamheten och öka samarbetet mellan aktörerna. Samarbete kan igångsättas t ex genom att man etablerar en delegation som samlar aktörerna inom ett område, och i vissa fall kan gemensamma utrymmen eller andra gemensamma resurser komma i fråga. För att nå detta mål behövs i varje fall tilläggsresurser.

19. Genom undervisningsministeriets resultatavtal och resultatstyrning utvecklas en nationell arbetsfördelning för att främja konsten, enskilda konstområden, utbildning och kreativa företag. Undervisningsministeriet utreder statens övriga regionförvaltning, landskapsförbundens och de regionala konstkommissionernas arbetsfördelning och samarbetsmöjligheter. Den regionala konstkommissionens uppgift är att främja ett bredbasigt samarbete mellan regionala myndigheter, kommuner och speciellt kommunala och regionala konst- och kulturcentra samt andra regionala aktörer på konstens och kulturens område.

20. Länskonstnärerna verkställer de regionala konstkommissionernas stödpolitik. Den regionala konstkommissionen väljer fortsättningsvis länskonstnär, men arbetsavtalet ingås i framtiden med Centralen för konstfrämjande. Förändringen inverkar inte på länskonstnärernas handledning, som förblir oförändrad. I fråga om länskonstnärskapet bör konstnären som konstnär vara utgångspunkten. På samma gång bör man försöka utveckla olika former av samarbete och experiment med konstkommissioner i andra regioner eller med olika aktörer i den egna regionen.

21. Utnämningen av medlemmar i de regionala konstkommissionerna bör kvarstå i undervisningsministeriet, dock så, att statsrådet utser ordförandena för styrelsen för Centralen för konstfrämjande och för konstkommissionerna i samband med att medlemmarna utnämns. Rätten att utnämna de regionala konstkommissionernas medlemmar flyttades från länsstyrelserna till undervisningsministeriet i samband med regionreformen år 2008. I det förslag som rör statens regionreform och som nu behandlas i riksdagen föreslås dock att rätten att utnämna kommissionernas medlemmar flyttas från undervisningsministeriet till landskapsförbunden.

Centralkommissionen för konst motsätter sig skarpt detta förslag. För att systemet med kommissioner skall vara enhetligt är det att rekommendera, att en instans gör alla utnämningar. Samma ståndpunkt har kulturutskottet tagit i sitt utlåtande 25.9. där det konstateras, att konstförvaltningens expertis bygger på en organisation med förteoendevalda som utgör en helhet, och vars arbete är i fara om helheten raseras och om praxis när det gäller utnämningar differentieras.

22. I samband med centralkommissionen för konst verkar nämnden för författarnas och översättarnas biblioteksersättningar och nämnden för bildkonstens visningsstipendier, för vilka särskilda lagar är gällande. Undervisningsministeriet utreder hur dessa stipendiesystem kan utvecklas. Det finns orsak att bevara dem inom för Centralen för konstfrämjandet även i framtiden.

23. De nämnder som centralkommissionen för konst tillsätter och som besluter om understöd och finansiering är för närvarande nämnden för illustratörernas och seriekonstnärernas biblioteksstipendier, nämnden för tonkonstens biblioteksmedel, samt konstnämnderna för barnkultur, mediekonst, mångkultur, residensvistelser och cirkuskonst. Nämndmodellens fördel är dess flexibilitet: man kan reagera med snabba mellanrum utan att ändra stadgarna. Styrelsen för Centralen för konstfrämjande besluter om grundande av de nämnder som den behöver under sin period. Centralkommissionen för konst föreslår dock att man överväger att flytta biblioteksmedlen för tonkonst till tonkonstkommissionen och, för att utvidga arbetsuppgifterna för nämnden för biblioteksmedel till illustratörer och seriekonstnärer, att nämnden skulle överta även övrigt stöd på dessa områden.

Nämndernas medlemmar kan utses för högst två perioder om tre år i följd. Dessutom föreslås, att centralkommissionen för konst eller styrelsen för Centret för konstfrämjande skulle begagna sig av de förslagslistor som konstkommissionerna uppgör över lämpliga personer, när man utnämnder konstkommissioner i framtiden.

24. Parallellt med centralkommissionen för konst verkar också statens konstverkskommission, vars uppgift det är att anskaffa konstverk till statens offentliga byggnader. Statens konstverkskommission föreslås överföras till statens konstmuseum.

25. Praxis för arvoden i konstkommissionerna och nämnderna bestäms av undervisningsministeriet utgående från en rekommendation för mötesarvoden som görs av finansministeriet (VM 18/01 2008).

Den månatliga ersättning som utbetalats till centralkommissionens medlemmar har varit densamma sedan 90-talet. Den bör höjas till realvärdet på nuvarande nivå och betalas förutom till medlemmarna i styrelsen för Centret för konstfrämjande även till ordförandena i de regionala konstkommissionerna.

Den förtroendevalda ordföranden i styrelsen för Centralen för konstfrämjande bör betalas ett årsarvode. Dessutom bör undervisningsministeriet utreda möjligheterna att ersätta förlorad arbetsinkomst eller betalning av arvoden som bättre motsvarar arbetsmängden för konstkommissionernas medlemmar.

26. I Centralen för konstfrämjande ingår ett administrativt ämbetsverk som sköter centrets administration och ansvarar för beredning, föredragning och verkställande av de beslut fattas i centralen. I det administrativa ämbetsverket ingår förutom av det riksomfattande förvaltningsverket tretton regionkontor.

27. Som förman för Centralen för konstfrämjande samt dess administrativa ämbetsverk verkar en överdirektör som utnämns på basen av ansökningsförfarande för visstid (3+3 år).

På samma sätt som i Finlands Akademi och andra statliga verk hör överdirektören för Centralen för konstfrämjande till dess styrelse. Han/hon är dock inte dess ordförande, utan statsrådet utnämner en förtroendevald extern ordförande liksom i övriga statliga ämbetsverk.

28. Ämbetsverkets uppgifter fördelar sig på två enheter: enheten för konstfrämjande och enheten för förvaltning. Som förman för enheten för konstfrämjande fungerar chefen för konstfrämjande (tidigare generalsekreteraren). Han/hon fungerar även som sekreterare och föredragande i styrelsen för Centralen i angelägenheter som berör hela enheten. Som chef för den administrativa enheten fungerar förvaltningschefen.

29. Enheten för konstfrämjande fördelar sig på tre resultatområden: resultatområdet för riksomfattande konstfrämjande, resultatområdet för regionalt konstfrämjande samt resultatområdet för forskningsverksamhet. Till förman för respektive resultatområde utses en chef eller en tjänsteman som utses särskilt för denna uppgift.

30. Förvaltningsenheten ansvarar för centralens allmänna administration, personal- och ekonomiförvaltning, informationstjänsten och informationshanteringen. Även regionkontorens personalfrågor sköts även i denna enhet.

31. När arbetet med personaladministration och ekonomiförvaltning minskar vid regionkontoren, frigörs personalresursen för konstpolitiska utvecklings- och planeringsuppgifter. Vid rekrytering av tjänsteinnehavare ändras titeln avdelningssekreterare till planerare.

32. Centralen för konstfrämjande bör erhålla de behövliga tilläggsmedel som krävs för en överflyttning av uppgifter i fråga om statsbidrag och en större enhet för den allmänna förvaltningen i fråga om personal och budget samt behövliga utrymmen. En noggrannare mätning av resurser och behov utreds separat i samarbete med centralkommissionen för konst och undervisningsministeriet under beredningen av reformen.

33. Beträffande resursbehovet får det nedskärningsmål om tolv personår, som slagits fast för centralkommissionen i statens resultatprogram fram till år 2015, en egen innebörd. I anslutning till detta föreslår centralkommissionen en utredning om att tjänsterna som konstnärprofessorer under en övergångsperiod skulle ändras till stipendier för konstnärprofessorer till motsvarande belopp.

34. I anslutning till statens regionaliseringsprogram pågår som bäst ett utredningsarbete vid undervisningsministeriet om en eventuell utflyttning av centralkommissionens kansli som är beläget i Helsingfors (23 personer). Centralkommissionen för konst anser, att de alternativ som utretts för en regionalisering av dessa funktioner till Tammerfors eller Jyväskylä inte kan beaktas. Speciellt inverkar här de centrala intressegrupper som är viktiga för verksamheten, framför allt att undervisningsministeriet, de olika konstsektorernas riksomfattande organisationer, majoriteten av statens konstkommissioners klientel och de centrala riksomfattande konstinstitutionerna finns i huvudstadsregionen. Dessutom är det skäl att beakta att ämbetsverket redan i detta nu har 13 regionala kontor belägna runtom i landet med sammanlagt 31 ämbetsmän och 49 länskonstnärer i arbetsavtal.

35. Förslaget att inrätta Centralen för konstfrämjande förutsätter att en lag stadfästs för den nya organisationen eller att ändringar görs i lagen och förordningen om konstens främjande samt i vissa andra lagar och förordningar, på samma sätt som den arbetsordning som centralkommissionen för konst fastställer.

Centralkommissionen för konst föreslår, att man vid undervisningsministeriet bereder ett lagförslag och förslag till förordning samt övriga behövlige lagändringar för Centralen för konstfrämjande.